

De afsluiting en gedeeltelijke droogmaking van de Zuiderzee,

DOOR

L. C. PREY,

Kapitein der Infanterie.

De Memorie van Toelichting op het, bij de Tweede Kamer ingediende, Wetsontwerp tot afsluiting en gedeeltelijke droogmaking van de Zuiderzee bevat o. m. het navolgende:

„Voorziening in de belangen van de landsverdediging. Zooals reeds met een enkel woord werd vermeld, is bij het onderzoek naar de finantieele gevolgen van het voorgenomen werk geen rekening gehouden met de kosten van de daardoor noodig wordende voorzieningen in het belang van de landsverdediging.

„Door de staatscommissie van 1892, die bij het aangeven van die voorzieningen slechts te rade kon gaan met den toenmaligen stand van de militaire wetenschap, werd het daarvoor benoodigd bedrag globaal op 10 millioen gulden geschat.

„Intusschen zijn sedert dat onderzoek ruim 22 jaren verloop, in welk tijdsverloop de militaire eischen zoodanig gewijzigd zijn, dat de bovenbedoelde globale raming niet meer tot grondslag kan worden aangenomen.

„Mede in verband met den thans woedenden oorlog, waarvan de geschiedenis nog moet worden geschreven en waarvan men zich de lessen nog ten nutte moet kunnen maken, dienen dus de gevolgen uit een militair oogpunt aan de afsluiting en droogmaking verbonden, opnieuw in hunnen vollen omvang en met groote nauwgezetheid te worden onderzocht, waarbij ook de uitgebreidheid, welke met het oog op de belangen der landsverdediging, aan de zuidoostelijke inpoldering zal kunnen gegeven worden, nader zal moeten worden vastgesteld.

„Wel kan nu reeds als gevolg van de voorgenomen werken worden vastgesteld, dat daardoor:

„1°. de strategische grondslagen van ons stelsel van landsverdediging eene ingrijpende wijziging zullen ondergaan;

„2°. het inundatiewezen onzer voornaamste verdedigingsstellingen zeer ingrijpend zal moeten worden gewijzigd;

„3°. naar de eischen des tijds ingerichte en krachtig bewapende versterkingen op verschillende plaatsen zullen noodig zijn;

„4°. aan de levende strijdkrachten eene meer uitgebreide taak zal

„moeten worden opgelegd, zoodat hare uitbreiding uit dien hoofde niet „zal kunnen uitblijven.

„De tegenwoordige tijdsomstandigheden laten niet toe een onderzoek „als bovenbedoeld thans te doen instellen. Intusschen kan uit den aard „der zaak met de afsluitings- en droogmakingswerken niet worden aan- „gevangen, vóórdát bedoeld onderzoek volledig zal hebben plaats gehad „en naar aanleiding daarvan eene beslissing zal zijn genomen. Met deze „opvatting is rekening gehouden bij de redactie van het wetsontwerp.”

Het is deze Toelichting, die er ons toe brengt de thans eindelijk aan de Wetgevende Macht voorgelegde plannen tot verkleining van de Zuiderzee uit een militair oogpunt nader te bezien. We zeggen „eindelijk” omdat dit Wetsontwerp feitelijk in 1913 of 1914 al had mogen worden verwacht op grond van de op 16 Sept 1913 uitgesproken Troonrede, luidende als volgt:

„Ik acht den tijd gekomen om de afsluiting en de droogmaking van „de Zuiderzee te ondernemen. Verbetering van den waterstaatkundigen „toestand, der omliggende provincien, uitbreiding van grondgebied en „blijvende vermeerdering van arbeidsgelegenheid zullen daarvan het „gevolg zijn. Een wetsontwerp tot uitvoering van die afsluiting en „gedeeltelijke drooglegging zal U worden aangeboden.”

Wanneer men nagaat, dat de Staatscommissie waaraan de bestudeering van het onderwerpelijke vraagstuk is opgedragen geweest, reeds in 1870 was aangewezen en daarbij bedenkt, dat die Commissie het haar toegewezen arbeidsveld reeds bewerkt vond door de Zuiderzee-vereeninging, dan kan men niet zeggen, dat, zoo binnen afzienbaren tijd met het werk een aanvang zal worden gemaakt, de tijd voor nauwgezette overweging niet zou zijn genomen. Zoowel door de Zuiderzee-vereeninging, als door de hierboven genoemde Staatscommissie en voorts door verschillende zaakkundigen op vergaderingen en in brochures, zijn de voor- en nadeelen, alsmede de gevolgen van het droogmakingsplan uit een waterstaatkundig, maatschappelijk en economisch oogpunt bezien. Men kan er dus op vertrouwen dat het wetsontwerp, voortgevloeid uit die langdurige wisseling van gedachten, voor wat de grondbeginselen aangaat, goed moet zijn. In het Rapport der Staatscommissie van 1870 (uitgebracht drie jaren later) werd zelfs ook nog rekening gehouden met de militaire zijde van het vraagstuk. De Regeering had zulks bevorderd, door in die Commissie twee militaire leden te doen zitting nemen. Bij dat Rapport was door die militaire leden een *Nota* gevoegd, waarin werd aangegeven, welke voorzieningen de uitvoering van het door de Commissie ontworpen plan, uit een militair oogpunt zou eischen.

Hoe was dus de wijze van werken? Men ontwierp een plan, dat uit maatschappelijk, economisch en waterstaatkundig oogpunt het best zou voldoen (men lette in dit verband ook op den inhoud van de Troon-

rede van Sept. '13). In hoeverre de landsdefensie zou worden gebaat door de te veranderen aardrijkskundige gesteldheid van onzen bodem, daarmede werd slechts in zooverre rekening gehouden, dat de militaire leden der Commissie konden aangeven welke voorzieningen in het belang der landsverdediging noodig zouden zijn, de kosten daarvan werden begroot en met dit bedrag werd de begrooting van het afsluitings- en droogmakingsplan verhoogd.

Wanneer men de meening deelt, dat ook de verdediging des lands als een nationaal belang moet worden aangezien even goed als het verbeteren van den waterstaatkundigen toestand van eenige provinciën en zeker in niet mindere mate als het putten van nieuwe rijkdommen uit aangeworven land, dan zal men begrijpelijk achten, dat de vraag wordt gesteld, of de boven uiteengezette wijze van werken niet een eenzijdige moet worden genoemd. Het behoeft toch geen betoog, dat op die wijze werkende, aan de vóór- of nadeelen, die de afsluiting en droogmaking der Zuiderzee ten aanzien der landsverdediging zouden kunnen medebrengen, niet dezelfde aandacht is gewijd als aan de belangen van maatschappelijken, economischen en waterstaatkundigen aard.

Daartegenover zoude zijn te stellen een wijze van werken, waarbij van militaire zijde een plan of ontwerp wordt gegeven, dat uit militair oogpunt groote voordeelen biedt; een ontwerp, dat in strategischen zin betere voorwaarden scheidt dan bij de bestaande aardrijkskundige gesteldheid van ons land, dat de verpleging van ons leger in oorlogstijd zou begunstigen; dat van beteekenenden invloed zou zijn op het mobiliseeren en samentrekken van onze troepen en eindelijk dat zoo mogelijk verbetering zou brengen in het inundatiewezen onzer permanente stellingen. Wanneer men dan dat ontwerp legt naast hetgeen van andere zijde wordt uitgedacht en dat voordeelen biedt uit maatschappelijk, economisch en waterstaatkundig oogpunt, en daarna door besprekingen tot een compromis tracht te geraken, dan kan worden getuigd, dat de militaire belangen des lands volledig zijn behartigd.

Wanneer men nu in verband met het bovenstaande de Memorie van Toelichting nog eens naleest, dan zal men opmerken, dat de militaire zijde van het vraagstuk op hoogst eigenaardige wijze in de beschouwingen is opgenomen.

Men zegt: „Bij het onderzoek naar de financiële gevolgen van het „voorgenomen werk is geen rekening gehouden met de kosten van de „daardoor noodig wordende voorzieningen in het belang van de lands- „verdediging.”

Voorts: „... dienen dus de gevolgen uit een militair oogpunt aan de afsluiting en droogmaking verbonden, opnieuw in hunnen vollen omvang en met groote nauwgezetheid te worden onderzocht, waarbij ook de uitgebreidheid, welke met het oog op de belangen der landsverdediging, aan de zuidoostelijke inpoldering zal kunnen gegeven worden, nader zal moeten worden vastgesteld.”

Nadat ten slotte is aangeduid welke de invloed zal zijn van de uitvoering der voorgenomen werken op het bestaande stelsel van landsverdediging, wordt verzekerd, dat eerst een onderzoek ter zake zal moeten voorafgaan, alvorens met de afsluitings- en droogmakingswerken kan worden aangevangen.

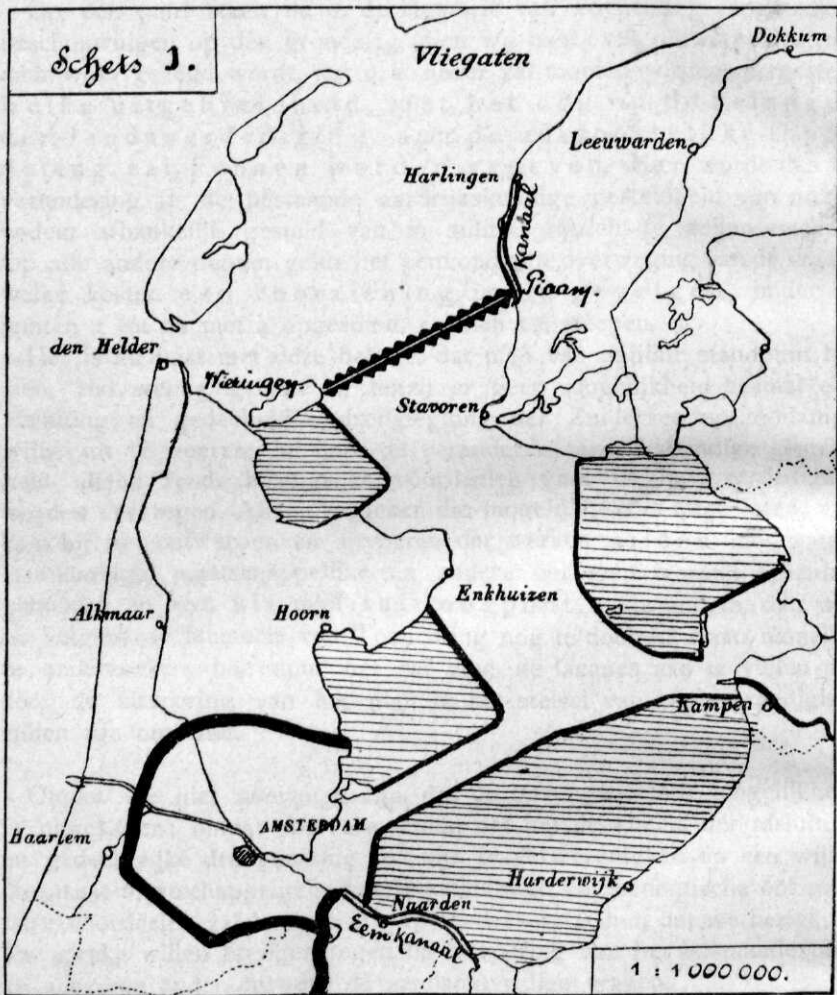
Op één punt staan de in de Memorie van Toelichting aangetroffen beschouwingen op den grondslag, dien wij hierboven ontwikkelden, n.l. dáár waar gezegd wordt, dat o. a. nader zal moeten worden vastgesteld welke uitgebreidheid, met het oog op de belangen der landsverdediging, aan de zuidoostelijke inpoldering zal kunnen worden gegeven. Hier wordt dus de verandering in de bestaande aardrijkskundige gesteldheid van onzen bodem afhankelijk gesteld van in militair opzicht te stellen eischen. Op alle andere punten geldt het eenvoudig de overweging van de vraag, welke kosten een voorziening in de gevolgen, onder de punten 1 tot en met 4 opgesomd, na zich zal sleepen.

Het is nu juist met deze belofte, dat men van militair standpunt bezien, zoo weinig gebaat is, tenzij er geen mogelijkheid bestaat een afsluiting en gedeeltelijke drooglegging der Zuiderzee op zóódanige wijze uit te voeren, dat door de veranderde aardrijkskundige gesteldheid alléén reeds belangrijke voordeelen voor de landsverdediging worden verkregen. Alleen wanneer die mogelijkheid is uitgesloten, dan kan bij het ontwerpen en uitvoeren der werken alléén met waterstaatkundige, maatschappelijke en andere belangen worden rekening gehouden en rest, uit militair oogpunt, niets anders, dan wat nu volgens de Memorie van Toelichting nog te doen zal staan, namelijk te onderzoeken, hoe duur het zal zijn, de lacunes aan te vullen die door de uitvoering van het plan in het stelsel van landsverdediging zullen zijn ontstaan.

Omdat we niet overtuigd zijn, dat de bovengenoemde mogelijkheid is uitgesloten; omdat we vermeenen, dat het denkbeeld der afsluiting en gedeeltelijke droogmaking zou zijn te verwezenlijken op een wijze, die naast maatschappelijke, waterstaatkundige en economische óók militaire voordeelen zal kunnen afwerpen, daarom is het, dat we bezwaren ter sprake willen brengen tegen de uitvoering van het bestaande plan en voor een ander ontwerp de aandacht willen vragen.

Daarbij wordt niet uit het oog verloren, wat in de Memorie van Toelichting werd gezegd, n.l. dat van den thans woedenden oorlog de geschiedenis nog moet worden geschreven en men zich de lessen daarvan nog ten nutte moet maken, m. a. w. dat het praematuur zou zijn, reeds thans vast te stellen, wat uit militair oogpunt goed en gewenscht is. Bij de uitvoering van het ontwerp, zooals wij ons dat denken, zal de ervaring, in dezen oorlog opgedaan, zelfs niet ter sprake behoeven te komen, omdat daarbij in hoofdzaak het oog gericht is gebleven op het zoeken naar een in militair opzicht gunstige configuratie

Schets J.

van het te winnen terrein, alsmede op een regeling van den waterstaatkundigen toestand, die voor het inundatiewezen vóórdeelig zal kunnen zijn.

Wanneer men in groote trekken nagaat het plan der Zuiderzeevereeniging, grootendeels overgenomen door de meermalen genoemde Staatscommissie en thans ook belichaamd in het Ontwerp van Wet 1916, dan zal dus de afsluiting der Zuiderzee plaats hebben door het opwerpen van een dijk tusschen de N. Holl. kust en Wieringen en tusschen Wieringen en de Friesche kust, ongeveer ter hoogte van Piaam nabij Makkum. In dezen afsluitdijk zouden aan den Noordoostpunt van Wieringen schutsluizen worden gebouwd ten einde o. a. de afstroming van het water der rivieren, die thans op de Zuiderzee loozen, in stand te kunnen houden.

Van het binnen dezen afsluitdijk vallende gedeelte der Zuiderzee zullen dan eenige stukken drooggelegd en aan Holland, Friesland en Gelderland worden gehecht. Tezamen zullen deze inpolderingen een oppervlakte meten van 211.830 H.A.; het overige gedeelte der Zuiderzee zal als een meer, met een regelbaar peil, blijven bestaan.

De overige door deze afsluiting en drooglegging noodig geachte werken, in verband met den gewijzigden waterstaatkundigen toestand, zijn op Schets 1 aangegeven en komen, voor zoover zij tevens van militaire beteekenis zijn, hierna vanzelf ter sprake.

Voor meerdere bijzonderheden aangaande het plan zij verwezen naar „Handelingen Tweede Kamer, zitting 1915—1916”.

Dit plan geeft aanleiding nader onder de oogen te zien de vragen, o. m. ook aangeroerd in de Memorie van Toelichting n.l.

1. Welke wijzigingen zullen de strategische grondslagen van ons stelsel van landsverdediging ondergaan?
2. Welke wijziging zal in het inundatiewezen onzer voornaamste permanente verdedigingsstellingen worden gebracht?
3. Zal men, in militair opzicht, door den aanleg van permanente werken (forten e. d.) en door uitbreiding der legersterkte, in voldoende mate kunnen goedmaken, de gebreken, die de uitvoering van het plan heeft doen ontstaan of zal men daardoor wat in 't algemeen de landsverdediging aangaat, naar welke zijde dan ook, sterker komen te staan?

A d 1. De \pm 30 K.M. lange afsluitdijk Wieringen—Piaam, zou een kruinshoogte verkrijgen van \pm 5.50 M. + N.A.P., terwijl op het overblijvende deel der Zuiderzee, het z.g. IJsselmeer een peil zou worden gehandhaafd van 0.40 — A.P.

Langs den binnenberm van den dijk zal een spoorweg met dubbelspoor, alsmede een kunstweg worden aangelegd. De breedte van den dijk zonder de taluds zal 17 M. bedragen. Met den arbeid aan genoemden dijk zullen de eerste 9 werkjaren gemoeid zijn.

Daarmede zal dan dus tot stand zijn gekomen een verbinding tusschen Holland en Friesland, een verbinding, die in militair opzicht van zéér groot belang kan zijn. Van belang in het tijdperk van het op voet van oorlog brengen der troepen, van belang bij het verplaatsen of samentrekken dier troepen en bij latere oorlogshandelingen en in niet mindere mate van belang voor de verpleging van het leger.

Het is voor het op voet van oorlog brengen van een gedeelte van ons leger een zéér nadeelige omstandigheid, waarop meermalen de aandacht is gevestigd, dat wij in het Oosten grenzen aan een grootstaat, beschikkend over een voorbeeldig georganiseerde weermacht, die zich de weelde zou kunnen veroorloven om ongemobiliseerde afdeelingen over onze grenzen te doen marcheeren om ons moeilijkheden bij het samentrekken der troepen in den weg te leggen. De aanval op Luik in Aug. 1914 wordt hierbij in herinnering gebracht.

Nu is het wel waar, dat troepen uit de noordelijke provinciën desnoods over de Zuiderzee per vaartuig naar Holland zouden kunnen worden gebracht, doch de moeilijkheden die aan een dergelijk vervoer van troepen op groote schaal zijn verbonden zouden er licht aanleiding toe kunnen geven, de troepensterkte aldaar meer te beperken dan eigenlijk wel gewenscht moet worden geacht.

De verbinding tusschen Friesland en Holland, zooals deze is voorgesteld in het afsluitingsplan, beteekent dus in bovenstaand opzicht een belangrijke verbetering, maar nog niet eene, die het legerbestuur ontfeft van de zorg, die ten aanzien van het mobiliseeren der verlofgangers uit de noordelijke provinciën bestaat.

De \pm 17 M. breede verbindingsdijk met spoorweg is niet een weg, waarop men met zekerheid kan rekenen. De gemeenschap langs dien dijk is veel te gemakkelijk te belemmeren. Het is bijv. geenszins uitgesloten, dat een tegenstander ook luchtaanvallen doet uitvoeren tegen dien verbindingsdijk Piaam—Wieringen. De spoorwegverbinding zal daar uit den aard der zaak al heel spoedig het slachtoffer van worden, terwijl op een gedeeltelijke vernieling van dijk en weg mede moet worden gerekend.

Dit nu achten we uit militair oogpunt een beteekenend bezwaar tegen het ontworpen afsluitingsplan. Het ware zeer te betreuren, indien, nu toch vele millioenen zullen worden besteed aan dat groote werk, de uitvoering daarvan niet zou geschieden op zóódanige wijze, dat een in alle opzichten voor militaire doeleinden betrouwbare verbinding tusschen Holland en de Noordelijke provinciën zou worden verkregen.

Want we stipten hierboven nog slechts aan de voordeelen, die een dergelijke verbinding voor het mobiliseeren der troepen uit de Noordelijke provinciën met zich zouden brengen. Maar ook voor de verpleging van ons leger zou een dergelijke verbinding de grootste voordeelen afwerpen. Het zal niet noodig zijn met cijfers aan te toonen, van welke afmetingen de voorraden zijn aan levensmiddelen en fourage, die zich in die provinciën vooral in den goeden tijd des jaars, bevinden. Dat

bij een strategische overvalling, de tijd zal ontbreken om die levensmiddelen voor een groot gedeelte naar Holland aan te trekken, zal, wanneer, dat vervoer over de Zuiderzee — onvoorbereid — moet geschieden iedereen duidelijk zijn. Ook in dit opzicht is een ruime, betrouwbare verbinding met Friesland van onschatbare waarde.

En ten slotte, doch niet in geringere mate, moet de aandacht aan die verbinding worden gewijd in verband met mogelijke oorlogshandelingen.

Dreigt het gevaar uit het Oosten dan zal het van waarde zijn, in Friesland vasten voet te houden, met het oog op eventueel — door een bondgenoot — te verleenen hulp. Waar de inundatiën langs het Oostfront der vesting Holland aanvallende bewegingen geheel uitsluiten, zou een stelling in het Westelijk deel van Friesland, in denzelfden zin als een bruggenhoofdstelling op het Hollandsch Diep bij Moerdijk, als uitvalspoor beteekenis kunnen krijgen.

Waar met betrekkelijk geringe krachten in dat Westelijk deel van Friesland op grond van de terreingesteldheid een dergelijke stelling zou zijn in te richten, komt het ons doelmatig voor, daartoe in vredes-tijd het noodige voor te bereiden. Meermalen is dit denkbeeld ter sprake gekomen; de gebrekkige verbinding (over zee) met Holland vormde evenwel altijd het bezwaar, wat door de voorstanders van de inrichting eener dergelijke stelling niet kon worden goedgepraat. Een verbindingsdijk brengt in dit opzicht alreeds eenige verbetering, maar nog niet een afdoende. En evenals hierboven werd aangevoerd ten aanzien van vervoeren in het mobilisatietijdperk en ten behoeve van het wegvoeren van de in de Noordoostelijke provinciën aanwezige voorraden levensmiddelen en fourage, zoo geldt het ook ten aanzien van het houden van vasten voet in Westelijk Friesland: te betreuren zou het zijn, wanneer toch wordt overgaan tot het brengen van een verbinding tusschen Friesland en Holland, dat deze verbinding niet zou worden gemaakt zóó ruim, dat in militair opzicht werkelijke voordeelen zouden worden bereikt. Zonde en jammer zou het zijn, wanneer toch zoovele millioenen aan dat werk ten koste worden gelegd, dat dan niet tevens de aardrijkskundige gesteldheid van dat gedeelte van onzen bodem zóódanig zou worden gewijzigd, dat onder sommige omstandigheden, operaties in de richting der Noordelijke provinciën niet absoluut uitgesloten behoeven te worden geacht.

We willen hier nu niet verder ingaan op de mogelijkheid, dat ons leger in de toekomst een groote uitbreiding zou kunnen ondergaan, een uitbreiding, van die afmetingen, dat bij de verdediging van onzen bodem beperking in de opstelling niet gebiedend noodzakelijk zou zijn. De gedachte aan een dergelijke uitbreiding in dezen tijd, nu een reuzenstrijd wordt gevoerd naar het heet, met het doel om te komen tot beperking in de bewapening, zou op zijn minst voorbarig worden genoemd. Maar mocht het einde van dezen strijd bewijzen, dat de ont-

wapenings-idee nog altijd een utopie zal blijven, dan kan voor ons een uitbreiding der legersterkte niet uitblijven en dan zal, wanneer die uitbreiding althans is van een beteekenis als bovenbedoeld, een ruime verbinding tusschen Holland en Friesland de mogelijkheid openen om bij het ontwerpen van een stelsel van landsverdediging, gebaseerd op de toegenomen legersterkte, ook onze belangrijke noordoostelijke provinciën in den kring der beschouwingen te betrekken.

We willen voorts nog een oogenblik de aandacht vragen voor de overweging, van welk belang de verbindingsdijk Holland—Friesland kan zijn, zoo het gevaar uit het Westen dreigt.

In dat geval is een verbinding te land van beteekenis, wanneer een vijandelijke troepenmacht landt — evenals in 1799 — tusschen Alkmaar en den Helder. Dan toch bestaat de kans, dat, bij een overmachtigen aanval, waarvoor onze verdedigingstroepen moeten wijken, een teruggaan in Zuidelijke richting, loodrecht op de ingenomen frontlijn, bij een snel optredenden tegenstander haast onuitvoerbaar zal worden. De vasthoudendheid dier troepen, de duur van het standhouden zal dan belangrijk worden beïnvloed door het aanwezig zijn van een verbinding te land naar Friesland, zoodat een recht achterwaarts teruggaan mogelijk wordt. Die troepen zullen dan voor verdere operatiën niet verloren zijn.

Beteekenis heeft dus de afsluitdijk in het geval van een aanval uit het Westen zeer zeker, maar ook hier geldt wederom hetzelfde: een breede strook grond, die Holland aan Friesland hecht, zal in dit opzicht nog een oneindig grooter beteekenis hebben. Het teruggaan van een eenigszins beteekenende troepenmacht langs den thans ontworpen afsluitdijk blijft zelfs bij duisternis, met het oog op aanvallen uit de lucht, een gevaarlijke handeling.

Eenmaal Friesland bereikt hebbende, zal er van een verdere werkzaamheid in den rug van den gelanden vijand, zoo deze zich naar het Zuiden (Noordfront Stelling v. Amsterdam) wendt, niets meer zijn te verwachten. Daartoe leent zich uit den aard der zaak die afsluitdijk, dat betrekkelijk nauwe acces door de voormalige Zuiderzee, geenszins. De tegenpartij kan zich met geringe middelen tegen elken aanval uit deze richting dekken. Een onderneming over het IJsselmeer van uit de verschillende Friesche of Overijsselsche havens, met het doel den vijand bij zijn oprukken in Zuidelijke richting te verontrusten heeft ook talrijke bezwaren.

Beter worden de kansen in dit opzicht, zoo een breede strook gronds de verbinding tusschen Holland en Friesland vormt. Dan zal de tegenstander een beteekenende troepenmacht moeten achterhouden tegenover Friesland, of — en dit is wellicht in dat geval voor ons voordeliger — de aan de Noordzeekust gestreden hebbende Nederl. troepen behoeven niet onmiddellijk zich in Friesland terug te trekken, doch kunnen, thans zeker van een goede gemeenschap met het achtergelegen

land, standhouden in het Noordoostelijk deel van Noord-Holland, aldus remmend werkend op eventueele operatiën van den tegenstander in Zuidelijke richting. Dan heeft men bovendien in het bezit de sluizen, die nabij Wieringen zullen moeten worden gebouwd voor de uitwatering van het IJsselmeer, sluizen, die zooals we hierna zullen trachten aan te toonen, ten nauwste samenhangen met het inundatie-wezen van onze beide groote Stellingen.

Gelukt het den tegenstander met marinematerieel het Vliegat binnen te dringen en aldus tot nabij den afsluitdijk te naderen, dan worden niet alleen de sluizen zeer bedreigd, maar de gemeenschap langs den afsluitdijk is algeheel gestremd. Ook deze mogelijkheid wijst er op, dat de „dijk” voor operatieve doeleinden niet van veel beteekenis zal zijn. Is er evenwel onmiddellijk ten Zuiden van dien dijk een strook Zuiderzee-bodem ingepolderd, dan zullen troepenbewegingen van Holland naar Friesland of omgekeerd, door het geschut dier, tot den afsluitdijk doorgedrongen, vaartuigen niet kunnen worden belet.

Aan een krachtige Stelling van den Helder en aan een afdoende voorziening van de toegangen te water o. m. van het Vliegat zal dan ook, bij uitvoering van het plan: „afsluitdijk met sluizen” groote waarde moeten worden gehecht. De verdediging dezer toegangen toch hangt n.l. ten nauwste samen met de verdediging van de Stelling van Amsterdam, omdat het inundatiewezen van die Stelling voor een deel afhankelijk is van het bezit der bij Wieringen te bouwen sluizen. De meening in een vergadering van K.W.S. in 92/93 (No. 5) uitgesproken, als zou de Stelling van den Helder haar beteekenis verliezen, zoodra de afsluiting en gedeeltelijke drooglegging der Zuiderzee zou zijn voltooid, kunnen we dan ook niet deelen, tenminste bij eene uitvoering van het thans ingediende ontwerp.

Nauw verband met de op blz. 789 onder punt 1 gestelde vraag houdt ook de uitgebreidheid, die, volgens het thans aanhangig gemaakte ontwerp, zal gegeven worden aan de Zuid-Westelijke en Zuid-Oostelijke inpolderingen (zie kaart I). Tusschen die beide inpolderingen zal voor de vaart op Amsterdam een geul openblijven, van een breedte van ± 5 K.M. In het plan der Zuiderzee-vereeniging was dit Kanaal ontworpen op een breedte van 1500 M. Daaromtrent werd in het Rapport der Staats-Commissie gezegd:

„Een kanaal van 1500 M. breedte, bij een lengte van nagenoeg „30 K.M. levert voor den overtocht van troepen geen onoverkomelijke „bezwaren op, zelfs al wordt het door een vrij sterke macht verdedigd. „En mocht het een vijand gelukt zijn, dat kanaal door aanzienlijke strijd- „krachten te doen overschrijden, dan is hij ook in staat de Stelling van „Amsterdam benoorden het Noordzeekanaal in te sluiten, zelfs nog vóór „het tijdstip, waarop hij op de eene of andere wijze voor het Zuidelijk „deel der Stelling zou zijn gekomen. En aangezien het beletten eener „insluiting der meergenoemde Stelling als het ware een levensbelang

„daarvan genoemd moet worden, zoo behoort alles in het werk te worden gesteld om den overtocht van het genoemde kanaal onmogelijk te maken. Bij een kanaalbreedte nu van 5 K.M. kunnen zelfs ongepantserde kleine vaartuigen zich zoo goed als straffeloos langs den Noordelijken oever bewegen en derhalve krachtig medewerken tot verijdeling van 's vijands overtocht; ook zal het daarbij den aanvaller niet mogelijk zijn, het bezet houden van den Noordelijken oever te beletten door geschutvuur van den Zuidelijken oever; voorts vordert de overtocht van elk echelon (in één overvaart over te brengen afdeeling troepen) zóóveel tijd, dat het eerste verslagen zal kunnen zijn, voordat het volgende te hulp kan komen. Bij een behoorlijke samenwerking van zee- en landmacht behoeft dus voor den overtocht van een kanaal van laatstgenoemde breedte geen vrees te bestaan.

„In aansluiting met het voorafgaande moet hier worden opgemerkt, dat, bijaldien het verbreedde kanaal, — door aanslibbing bijv. — te veel zou verondiepen, en hierin door baggering van een geul zou moeten worden voorzien, die geul dicht langs den Noordelijken oever tot stand zou moeten komen.”

Laten we dankbaar constateeren, dat hier althans een poging is gedaan om na de gedeeltelijke drooglegging een configuratie te krijgen, die niet ten nadeele, ja zelfs naar het oordeel der Staats-Commissie ten voordeele zou zijn van de verdedigingskracht van de Stelling van Amsterdam. De aangevoerde argumenten mochten evenwel in het licht van dien tijd geheel juist zijn (wat we evenwel nog betwijfelen) voor den tegenwoordigen tijd en voor de toekomst kan het argument, aangevoerd ter bepaling van de breedte, die aan bedoeld kanaal zou moeten worden gegeven niet meer geldig worden geacht. Dat bij een breedte van 5 K.M. (over een lengte van \pm 30 K.M.) zelfs ongepantserde vaartuigen zich straffeloos langs den Noordelijken oever zouden kunnen bewegen en dus krachtig zouden kunnen medewerken tot verijdeling van 's vijands overtocht, achten we volkomen uitgesloten. Met de tegenwoordige bewapening is de vaart in dat 5 K.M. breede kanaal absoluut onmogelijk en zeer zeker van ongepantserde vaartuigen. En nu moge wel weer gewezen worden op de moeilijkheden, die de aanvoer van zulk zwaar geschut door de Zuidoostelijke inpoldering met zich zal brengen, de gebeurtenissen in België hebben ons doen zien welke bezwaren een energieke tegenstander weet te overwinnen. De vijand zal zonder twijfel, bij een aardrijkskundige gesteldheid, als aangegeven op schets I trachten, vermoedelijk in combinatie met een aanval op de N.H.W.L., rechtstreeks tot de Stelling van Amsterdam door te dringen; daardoor oefent hij tevens een belangrijken druk uit op de N.H.W.L. Dat doordringen naar de St. v. Amsterdam kan dan gebeuren door troepen over het kanaal te brengen die dan voor het Noordfront der Stelling komen. Het overschrijden van het kanaal zal worden gesteund door zwaar, verdragend geschut op te stellen langs den dijk van de Z.-O. inpoldering en voorts worden uitgevoerd met vaartuigen, die hij

desnoods over land en anders langs den IJssel kan aanvoeren. En dan lijdt het geen twijfel of zulks zal den aanvaller gelukken. „Bij een behoorlijke samenwerking van Zee- en Landmacht” enz. aldus luidde het in het verslag van de Staats-commissie, maar men vergete daarbij toch niet, dat een vijand ook beschikt over een zeer overmachtige luchtvloot, die aan die enkele marinevaartuigen het verblijf op het IJsselmeer uitermate moeilijk zal kunnen maken.

Men verliest, naar onze meening, veelal uit het oog, dat, naar alle waarschijnlijkheid de overmacht in alle opzichten ontzettend groot zal zijn en dat het dus gebiedend noodzakelijk is voor ons, zij het om tijd te winnen voor het ingrijpen van een opdagenden bondgenoot, zij het om ons onafhankelijk bestaan zoo lang doenlijk te rekken, om zich met de bestaande hulpmiddelen zoo sterk mogelijk te maken en om te woekeren met de voordeelen, die de terreinsgesteldheid biedt. In dit verband wijzen we nog op de verdediging der Belgen aan den Yzer in 1914 waardoor dit laatste stukje Belgisch territorium, dank zij een gunstige waterstaatkundige gesteldheid, tegen een meer dan tienvoudige overmacht schitterend is behouden.

De Zuiderzee is altijd van het grootste belang geweest en voor de St. v. Amsterdam en voor de N.H.W.L.; de kracht dezer Stellingen werd voor een niet onbelangrijk deel ontleend aan de ligging respectievelijk de aanleuning aan die zee. Zoo moet het blijven; geen fort en inundatiën zullen de kracht, die de Zuiderzee aan het verdedigingsvermogen dier Stellingen geeft, kunnen evenaren.

Wordt de Zuiderzee ten deele drooggelegd, dan is het uit militair oogpunt een eisch, dat de gedaante van het IJsselmeer zoodanig worde dat de voordeelen die de Zuiderzee bood, niet verloren gaan. Zulks ware met de vorming van het boven beschreven kanaal zonder twijfel wel het geval. Wil de tegenstander, om den Noordelijken vleugel van de N.H.W.L. heen gaande, rechtstreeks op Amsterdam stooten, dan is hij thans genoodzaakt met vaartuigen zijn troepen over de Zuiderzee te brengen. Bij den nieuwen toestand heeft hij slechts het kanaal te overschrijden, bij welke handeling hij met geschut van den vasten wal af den verdediger het standhouden op den Noordelijken oever hoogst moeilijk of onmogelijk kan maken. Wel is waar zal de aanvaller in het eerste geval het aan land zetten kunnen steunen door geschut van marinevaartuigen, maar dit kan geen zwaar geschut zijn, omdat de vaartuigen in verband met den op het IJsselmeer toelaatbaren diepgang, ook zéér licht moeten zijn.

De hierboven tegen het „uitgespaarde” kanaal (in het vervolg te noemen IJsselkanaal) ingebrachte bezwaren, zouden ten deele zijn te ontgaan door en de Stelling v. Amsterdam en de N.H.W.L. zóóver door te trekken, dat het genoemde kanaal binnen die Stellingen valt. Deze oplossing achten we niet gelukkig; de kosten daarvan zullen enorm hoog zijn, waardoor uit den aard der zaak de voorziening in andere behoeften van onze strijdkrachten (en die zijn er nog vele) voor

geruimen tijd zal moeten worden uitgesteld. Bovendien zal geen der beide stellingen, vergeleken met den toestand van thans, in kracht zijn toegenomen. En dan mag de vraag worden gesteld, of de droogmaking van die deelen van den Zuiderzeebodem, langs de oevers waarvan het IJsselkanaal zal stroomen, niet tot een te hoogen prijs is gekocht.

Er is naar aanleiding van het plan tot uitsparing van het IJsselkanaal, waardoor dus feitelijk de St. v. A. ook naar het Oosten in eerste linie zou komen te liggen, een voorstel gedaan om de N.H.W.L. als verdedigingslinie op te geven en het materieel te gebruiken voor verhooging van de afwerende kracht der St. v. A. De verwezenlijking van dit denkbeeld schijnt ons toe te zijn de grootste ramp, die voor onze landsverdediging uit het ontworpen afsluitings- en droogmakingsplan zou kunnen voortvloeien. De N.H.W.L. heeft in woord en geschrift al meer dan eens heftige aanvallen te verduren gehad, doch is nog steeds — en het is volkomen verklaarbaar — zegevierend uit den strijd te voorschijn gekomen. In hoeverre aan de thans bestaande Stelling gebreken kleven, doet niets ter zake; zij zijn te verhelpen, aan de strategische waarde der Stelling doet dit niets af. En die waarde van dit deel der „Oostgrens van de Vesting Holland” is groot, naar onze meening grooter dan die van de St. v. A. De vesting Holland is ruim, is aan een zijde open en bevat belangrijke hulpbronnen; de St. v. A. is wellicht sterk uit een oogpunt van verdediging, maar moet binnen zekeren tijd bezwijken of de bezetting moet verhongeren. We doen slechts een greep, het zou te ver voeren in dit opstel de beteekenis der beide stellingen voor de landsverdediging met elkaar te vergelijken. Maar afgescheiden nog van het groote belang, dat een Stelling als de N.H.W.L. vertegenwoordigt, achten we reeds daarom een „slechten” van die linie fataal, omdat nog meer dan thans bij een aanval uit het Oosten de noodzakelijkheid zou intreden voor een spoedige samentrekking onzer strijdkrachten in de richting van het tegenwoordige centraal-reduit.

Ad 2. „Met het oog op de onderwaterzetting,” zoo luidt het in het Rapport der Staats-Commissie, „zoo voor de St. v. Amsterdam als „voor de N.H.W.L., moet de mogelijkheid bestaan om het IJsselmeer, „binnen betrekkelijk korten tijd, tenminste tot N.A.P. en eventueel ook „tot hooger stand te kunnen opzetten. De te bouwen uitwaterings- „sluizen op het eiland Wieringen moeten dus derwijze worden inge- „richt, dat daardoor, bij zeestanden hooger dan het peil op het IJssel- „meer, op dit meer met vol vermogen water zal kunnen worden inge- „laten.” Het verband, dat er bestaat tusschen het i n u n d a t i e w e z e n onzer twee groote verdedigingsstellingen en de afsluiting der Zuiderzee is hiermede voor een groot gedeelte aangeroerd. Zooals bekend is, worden de onderwaterzettingen voor de N.H.W.L. gesteld met rivierwater en met Zuiderzeewater. Voor wat den Rijn aangaat, deze zal uit den aard der zaak wel eenigen invloed van de afsluiting der Zuiderzee

ondergaan. Immers het peil op het IJsselmeer, zijnde 0.40 — N.A.P. en bij droogte des zomers 0.20 M. — N.A.P. is, vooral in eerstgenoemd geval belangrijk lager dan het tegenwoordige ebpeil der Zuiderzee op verschillende punten. Zelfs heerscht er op het Zuidelijk deel der Zuiderzee in den regel een toestand van hoogwater. Het gevolg van de afsluiting zal dus zijn een gemakkelijker afstroming van den IJssel, volgens het oordeel der Staats-Commissie zelfs van zoo ver strekkenden invloed, dat de IJsseldijken, mogelijk nog tot Deventer toe, ontlast zullen worden van de hooge drukken, die er thans in den regel tegen die dijken heerscht. Dat die gemakkelijke afvloeiing van invloed zal zijn op de waterverdeeling bij het splitsingspunt van den Rijn, lijdt geen twijfel. Nu is evenwel de stand op het IJsselmeer in den winter laag en juist dan komen op den Rijn de hoogere standen voor. Mocht dus tengevolge van een zich ten opzichte van den Beneden-Rijn in ongunstigen zin zich wijzigende waterverdeeling de stand op dien Rijntak al eenigermate dalen, dan zal dit voor de verderop uit de Lek te stellen inundatiën geen nadeeligen invloed van beteekenis vermogen uit te oefenen.

Anders is het gesteld met de andere bron van beteekenis voor de inundatiën op het Noordfront der N.H.W.L. n.l. de Zuiderzee. Wanneer men bedenkt, dat de stand der Zuiderzee voor Muiden bij Middellb. Vloed + 0.16 en bij Middellb. Eb — 0.18 bedraagt, terwijl de stand op het IJsselmeer in den winter 0.40 — N.A.P. zal zijn, dan is wel duidelijk, dat, zooals de Staats-Commissie dan ook zegt, de sluizen bij Wieringen met vol vermogen water moeten kunnen inlaten, om in korten tijd den stand op het besloten IJsselmeer belangrijk te kunnen verhoogen. In den Zomer staat men er in dit opzicht gunstiger voor, omdat de stand op het IJsselmeer dan reeds op 0.20 — N.A.P. zal zijn gebracht, een stand echter, die nog te laag is en die nog vooral gedurende het inundeeren, een voortdurende watertoelating door de sluizen bij Wieringen noodzakelijk maakt.

Hoe het ook zij, wanneer dit alles intijds kan geschieden, en ten aanzien van de capaciteit der sluizen is daar rekening mede gehouden, dan is het inundeeren der terreinen voor het Noordfront der N.H.W.L. verzekerd, zij het dan ook, dat men niet meer zooals thans, het inundatiewater, als het ware, „uit de eerste hand” krijgt. Doch daarin is juist het groote bezwaar gelegen tegen de afsluiting en gedeeltelijke drooglegging der Zuiderzee: terwijl vroeger het z.g. inlaatpunt was gelegen binnen de linie, in eigen hand dus, is dit thans gelegen ver buiten de linie. In dit opzicht komt dus wel duidelijk naar voren het zéér groote belang, dat er voor het verdedigingsvermogen der N.H.W.L. gelegen is in het te allen tijde behouden van de vrije beschikking over de sluizen bij Wieringen. Wij komen hier dus weer terug op wat we hiervoor reeds ten aanzien van die sluizen betoogden, doch uit een ander oogpunt; men zal zeer afdoende maatregelen moeten nemen om de verbinding tusschen Holland en

Friesland ten volle te kunnen beheerschen. Gelegen in een betrekkelijk smallen afsluitdijk, zullen die sluizen, noch tegen een vijand uit het Oosten noch tegen een, die uit het Westen ons bedreigt, afdoende zijn te verdedigen.

Wellicht zal de opmerking worden gemaakt, waartoe dienen bij een aanval uit het Westen die sluizen ook te worden beschermd? In dat geval vervalt toch de beteekenis der N.H.W.L.? Zulks is juist, maar men dient niet uit het oog te verliezen, dat ook voor de St. v. A. de Zuiderzee thans en het IJsselmeer in de toekomst een belangrijke rol spelen. Niet om de redenen, door de Staats-Commissie aangeduid, waar deze vaststelt, dat de afsluitdijk aan vijandelijke gepantserde schepen beletten zal om mede te werken aan den aanval op de St. v. A., wanneer tenminste die schepen geen gelegenheid vinden om hetzij door het (ontworpen) kanaal Harlingen—Piaam, hetzij door de sluizen bij Wieringen in het IJsselmeer te komen, (Met het oog daarop wenschte de Commissie de wijdte dier sluizen te beperken tot 10 M.). Die schepen, waarop de Commissie het oog heeft kunnen nu ook niet in de Zuiderzee komen, omdat de diepte daartoe te gering is. Wat dat gevaar betreft, kan men de sluizen desnoods in handen des vijands laten, bedenkelijk ware dat niet. Maar het is wederom ten aanzien van het inundatiewezen, dat wij de beschikking over die sluizen moeten behouden. Het IJsselmeer is de boezem door tusschenkomst waarvan niet alleen eenige kommen op het Noordfront der Stelling van Amsterdam zullen moeten worden onderwater gezet, doch ook met behulp waarvan men het inundatiepeil voortdurend moet kunnen handhaven. Men beschouwe hiertoe bijv. Schermerboezem. Het gemiddeld boezempeil van de Schermer bedraagt c.58 — A.P.; vooral in den winter is dus het peil van het IJsselmeer te laag om in behoorlijken aanvoer van inundatiewater te kunnen voorzien. Daar komt nog bij, dat de in ons land veel voorkomende Z.W. en W. winden door afwaaiing het peil van de W. en Z.W. zijden van het IJsselmeer nog belangrijk kunnen doen dalen. Vooral zal dit het geval kunnen zijn, bij Muiden, Diemerdam en IJpensloot. Volgens het Rapport der Staats-Commissie zou die maximum verlaging door afwaaiing langs de W. zijde van het IJsselmeer, in rechte lijn gemeten van Wieringen over Enkhuizen, kunnen bedragen 0.56 M.

Uit een en ander volgt, dat ook tijdens een beleg, de stand op het IJsselmeer van tijd tot tijd hoog moet kunnen worden opgevoerd Van tijd tot tijd, want bij voortdurend kan die hooge stand niet gehandhaafd blijven, omdat dan de afwatering van boezemgebied in andere provinciën (o. a. Utrecht, Overijssel en Friesland) te zeer zou worden geschaad en het ongewenscht is de oorlogsellende nog te verhoogen door het veroorzaken van overstromingen op plaatsen, waar zulks voor de landsverdediging geenszins noodig is.

Voorts is er nog een andere aangelegenheid, die verband houdt met de regeling van het peil op het IJsselmeer. Wanneer een uit het

Westen komende tegenstander zou trachten de inundaties te overvoeren dan moet voor ons de gelegenheid blijven het overtollige water af te voeren. Dit zal mogelijk zijn wanneer het peil op het IJsselmeer door ons kan worden geregeld en eischt dus voor ons het vaste bezit van de sluisen bij Wieringen.

Is de stand op het IJsselmeer laag, dan kan bij Schellingwoude veel worden geloosd. Nota No. 3 der Zuiderzee-vereeniging geeft aan, dat van 7 Nov. 1875—9 Jan. 1876 door de spuisluis aldaar geloosd is 29.000.000 M³. Bij afsluiting van de Zuiderzee had geloosd kunnen worden 122.000.000 M³. Van 11 Jan 1876—9 April 1876 zijn die getallen resp. 40.000.000 en 120.000.000 M³. Een zéér belangrijk verschil alzoo.

We volstaan met deze, naar onze meening, belangrijke grepen uit de waterstaatkundige gevolgen, die de vorming van een IJsselmeer voor het verdedigingsvermogen onzer beide hoofdstellingen zal kunnen hebben. De bedoeling daarmede is geweest, op het hooge belang van een voortdurend behoud der sluisen bij Wieringen, de aandacht te vestigen.

Wanneer de vijand den waterstand op dat meer kan regelen, dan blijft voor ons voor het inundeeren nog alleen Noordzeewater over en dan nog alleen zoolang als de vijand zijn insluitingslinie niet heeft voltooid en dus nog niet in het bezit is van IJmuiden. Is dat wel het geval, dan zijn alle bronnen voor áánvoer-, alle wegen tot afvoer voor ons verloren en zal de krachtige bondgenoot die wij in „het water” hoopten te vinden, zich aan de zijde van den tegenstander hebben geschaard.

Het te maken kanaal Harlingen—Piaam brengt het IJsselmeer ook in verbinding met de zee; voor de sluisen bij Piaam geldt dus hetzelfde als voor de Wieringersluisen.

Wat het te maken Eemkanaal betreft, ook daartegen bestaan uit een militair oogpunt eenige bezwaren. Dat kanaal zou deel uitmaken van den ringvaart, die zal loopen Zuidwaarts langs den Zuidoostelijken inpoldering, van Muiderberg tot de Ketel. Bij Dijkhuizen, ten Oosten van de Eemmondong zal een uitwaterings- en schutsluis het kanaal pand, Westwaarts van de Eem afsluiten van dat Oostwaarts daarvan. Vanaf de Eem tot Muiderberg is het kanaal te beschouwen als een verlenging van de Eem, een verlenging in open verbinding staande met het IJsselmeer. Het dwarsprofiel van dit pand zal worden: bodembreedte 40 M., diepte 4 M. onder peil van het IJsselmeer en glooiingen van 3 op 1.

Stelt men de vraag of dit kanaal van beteekenis kan zijn voor de inundatiën ten behoeve van de N.H.W.L., dan moet het antwoord ontkennend luiden. De eenigste beteekenis, die het in dit opzicht zou kunnen hebben, zou verband houden met de onderwaterzettingen ten Noorden van de Naarder Trekvaart. Maar aangezien deze langs de thans bestaande inlaatmiddelen zeer goed zijn verzekerd, ware het geldver-

spilling om in den Zuidelijken dijk van het bedoelde Eemkanaal sluisjes e. d. ten behoeve van het onderwaterzetten der tusschen dat kanaal en de Naarder Trekvaart gelegen terreinen, te bouwen, óók al zouden de kosten daarvan nog zoo gering zijn. Die inundatiesluisjes zouden in geen enkele behoefte voorzien.

Het bedoelde Eemkaal is dus uit dat oogpunt zéér goed te missen; uit een militair oogpunt is het voorts zéér nadeelig, omdat het een op de N.H.W.L. aanlopend breed acces te water vormt; een acces voorts, dat in gemeenschap zal komen met den IJssel, en een vijand dus de gelegenheid biedt om langs dien weg met vaartuigen van uit het Oosten des lands tot hier te naderen. Het komt ons dus voor, dat die verlenging van de Eem, uit een militair oogpunt, bepaald ongunstig moet worden genoemd. Op de wijze, hoe dit nadeel ware te vermijden, komen we hierna terug.

(Slot volgt.)

Mitrailleurs of reservedeelen,

DOOR

W. RIDDER VAN RAPPARD,

Eerste-Luitenant Ct. M. P. R. J.

Reeds sedert maanden zitten wij, mitraillisten, te turen naar de binnen komende schepen, steeds hopende, dat zij ons mitrailleurs zullen brengen, waarvoor opgeleid personeel meer dan voldoende beschikbaar is. Nog steeds blijft hun komst echter uit. Als op velerlei gebied krijgt Nederland ook hier de les, dat het zichzelf moet leeren voorzien van alles, wat het in tijd van oorlog noodig zal hebben. De eenige zekere manier om aan meer mitrailleurs te komen zal zijn, deze wapens zelf te maken. Voor zoover mij bekend is, worden tot op heden hier te lande geen volledige mitrailleurs gefabriceerd. Slechts enkele kleinere onderdeelen, die vaak verloren gaan bij oefeningen, worden aan de fabriek voor draagbare wapenen aan de Hembrug gemaakt. Door de vele werkzaamheden, waarmede genoemde werkplaatsen nu overkropt zijn, zal het voorloopig wel een vrome wensch blijven, aldaar ook geheele mitrailleurs te doen vervaardigen. Alleen het maken der slotdeelen zou zoovele banken in beslag nemen, dat alle andere werkzaamheden in de fabriek er eene onoverkomelijke stagnatie door zouden ondergaan. Zijn wij goed ingelicht, zoo moet alléén een afsluiter voor de mitrailleur M. '08, ongeveer 100 bewerkingen ondergaan!

Rest de vraag, of de particuliere industrie in staat geacht mag worden, het benodigde te leveren. Wij beschikken helaas in Nederland niet over andere fabrieken van draagbare wapenen dan het genoemde staatsbedrijf. Nu vraagt het vervaardigen van wapenonderdeelen een zéér groote nauwkeurigheid, een werken naar kalibermaten met slechts uiterst kleine toleransen. Voor dit soort werk zijn andere dan wapenfabrieken of niet ingericht, of wel zij beschikken niet over voldoende geschoold personeel. Wel lijkt het ons echter mogelijk om, zij het dan ook na het aanvankelijk ondergaan van meerderen tegenslag, op den duur van de particuliere industrie enkele goed geconstrueerde onderdeelen te betrekken, al zal men aan deze producten uit den aard der zaak niet dezelfde hoge eischen mogen stellen, als aan de overeenkomstige onderdeelen, die uit de fabriek te Steyr met hare jarenlange ondervinding, werden verkregen. De afwerking zal minder mooi zijn terwijl men vaak eene andere werkwijze zal moeten toepassen om tot hetzelfde doel te geraken. Ook zullen onderdeelen, die tot nu toe uit één stuk bestonden, soms uit meerdere deelen moeten worden vervaardigd.

Bij elken mitrailleur van het Schwarzlose model behoort een compleet reserveslot, terwijl per sectie van twee stukken bovendien één reserve aanbrenger aanwezig is. Uit eene ervaring van meerdere jaren weten wij, dat deze onderdeelen zoo goed als nimmer gebruikt behoeven te worden. Breken van slotdeelen komt om zoo te zeggen nimmer voor 1). Wel slijt soms een slagpinpunt af, of scheurt een patroontrekker, doch deze onderdeelen kunnen op zich zelf vervangen worden, zonder dat men daarom een nieuwen haan of een anderen afsluiter behoeft in te zetten. M. i. zou men dan ook gerust al deze reservesloten kunnen innemen, indien men ze voor het vervaardigen van nieuwe mitrailleurs kon gebruiken. Ging men tot dezen maatregel over, zoo zouden hier te lande moeten worden vervaardigd:

- de doos,
- het huis,
- de klep van het huis,
- het deksel (reserve oliereservoir en oliepomp zijn aanwezig),
- de bodem,
- de beide steunringen,
- de watermantel met stoomafvoerinrichting,
- de richtmiddelen,
- per twee stukken één aanbrenger,
- de loop (wij achten het gewenscht den reserveloop bij het stuk te laten).

Het construeeren van de doos zal ontegenzeggelijk vele bezwaren medebrengen. Te Steyr wordt deze vermoedelijk uit één massief stuk staal, door middel van uitboren en uitfreezen vervaardigd 2). Het maken er van is zeer nauwkeurig kaliberwerk. Het komt ons echter voor, dat de mogelijkheid niet is uitgesloten, de doos in twee helften te maken, welke dan later gelascht kunnen worden. Dank zij de autogeene laschmethode kan men thans veel stevig construeeren, wat vroeger ten eenenmale uitgesloten was. Wij kunnen niet aannemen, dat er in heel Nederland geen enkele fabriek zou zijn, die het per slot van rekening niet klaar zou spelen, doozen te construeeren, al zouden deze, als boven gezegd, vermoedelijk aan minder hooge eischen voldoen, dan die van de nu aanwezige mitrailleurs uit Steyr.

Het huis, de klep van het huis, het deksel en de bodem kunnen (en zijn thans reeds voor een deel) van smeedbaar gietijzer (fonte malléable) vervaardigd. De constructie hier te lande van deze vrij eenvoudige deelen kan, dunkt ons, geen onoverkomelijke bezwaren opleveren.

De beide steunringen zijn eenvoudige, gemakkelijk te construeeren stalen voorwerpen.

1) Slechts een enkele maal breken de assen van de voorste scharnierstukken der mitr. M. '08/'13 en M. '08/'15. Dit is afdoende te voorkomen door het autogeen laschen van de draaibare ringen aan de as, al wordt hierdoor de vuursnelheid een weinig verminderd.

2) Het vervaardigen van de doos vraagt 212 bewerkingen.

De watermantel is vervaardigd van getrokken Mannesmann buis, een materiaal, dat, voor zoo ver wij weten, hier te lande thans niet te verkrijgen of te vervaardigen is. Toch lijkt het mij niet onmogelijk, bruikbare watermantels te construeeren. Zij zouden dan van gebogen ijzer- of staalplaat moeten worden vervaardigd, terwijl de naad dan geklonken, gestript of autogeen gelascht zou moeten worden. De stoomafvoer-inrichting zou van het systeem moeten zijn waarvan de bestaande mitrailleur was voorzien, welks reserveslot gebruikt wordt.

Het komt ons gewenscht voor, om alle eventueele op deze wijze aan te maken mitrailleurs, te voorzien van den watermantel van den cavaleriemitrailleur. Het wapen wordt hierdoor aanmerkelijk lichter en handzamer. Naar een bezoeker van het Oostenrijksch-Italiaansche front mij verzekerde, gebruiken de Oostenrijkers thans uitsluitend dit verkorte mitrailleurmodel.

De richtmiddelen zullen vermoedelijk gemakkelijk zijn te vervaardigen, terwijl men desgewenscht geweer-, c. q. karabijnvizieren (al naar gelang de te bezigen looplengte) kan gebruiken, daar de vizierhoeken, waarvan de mitrailleurvizieren tot op heden zijn voorzien, dezelfde zijn als die bij de geweren en karabijnen gebezigd.

Per twee stukken zal één aanbrenger moeten worden gemaakt, hetgeen de beschikking over meerdere freesbanken zal eischen. Vermoedelijk zal hier een beroep moeten worden gedaan op de W. D. W. aan de Hemburg, tenzij mogelijk een of andere machine- of motorenfabriek kans ziet, ons van deze onderdeelen te voorzien, hetgeen naar ik meen nog geenszins is uit te sluiten. Behalve aan de nokken van het nokkenrad, kunnen hier toch vrij groote toleransen worden toegestaan. Mogelijk zal de materiaalquestie hier nog de meeste bezwaren medebrengen.

Wij zouden bij de bestaande stukken den reserveloop willen laten, zoodat voor elk nieuw wapen één, en liefst ook nog een reserveloop, zou moeten worden gemaakt. Gaat men over tot het vervaardigen van mitrailleurs van het cavaleriemodel, zoo zouden in elk geval de bestaande reserveloopen moeten worden gewijzigd. Reeds werden er, indien wij ons goed herinneren, reserveloopen aan de W. D. W. gemaakt. Aan het materiaal hiervoor worden natuurlijk zeer hooge eischen gesteld. Waar er echter thans geweeloopen in groote hoeveelheden gemaakt worden, zoo zal het construeeren van mitrailleurloopen, zij het dan ook uit hetzelfde materiaal, zeker niet onmogelijk zijn. Zijn deze loopen eerder uitgeschoten, welnu, dan zorge men voor eene ruime reserve.

Behalve den eigenlijken mitrailleur hebben wij ook affuiten, patronen en banden noodig. (Het vervoervraagstuk zullen wij niet bespreken als vallende buiten het bestek van dit opstel).

Eene mooie gelegenheid om eindelijk eens met die verfoeilijke en thans geheel verouderde sledeaffuit te breken! Wij moeten hebben een licht, handig drievoetaffuitje. Eene zeer practische oplossing lijkt ons de noodaffuit, thans in gebruik bij de 2e M. C. der V. A. mits....

deze affuit wordt voorzien van eene inrichting tot behoorlijke hoogte- en breedterichting, die tevens het langzaam spreiden in beide richtingen toestaat. Hoezeer ook in den huidige oorlog is gebleken dat de mitrailleur het wapen is voor den korten, ja zelfs zéér korten, afstand, zoo zullen toch ook hier niet behoorlijk gerichte mitrailleurs geenerlei resultaat bereiken. Nu stellen wij ons weinig voor van het losjesweg richten met de noodaffuit in haar huidige vorm 1). Mogelijk ware hierin te gemoet te komen, door het wapen te voorzien van een kolf of schoudersteun, zooals veelal lichte scheepsvuurmonden hebben 2), doch de beste oplossing lijkt ons tot nu toe eene eenvoudige richt- en spreidinrichting aan de affuit. Blijkt dit voorwerp daartoe in algemeen constructieven zin te licht te zijn, zoo zou men de wapens kunnen voorzien van de eenvoudige driehoetaffuitjes, die thans bij de motermitrailleursectiën zijn ingevoerd. (De cavalerieaffuit is ons onnoodig zwaar).

Patronen kunnen hier te lande in voldoende hoeveelheid vervaardigd worden, zoodat het vraagstuk hierop niet behoeft af te stuiten.

Wat de patroonbanden betreft, zouden wij nog eens willen wijzen op de papieren patroonbanden, die in Maart 1910 beproefd zijn. Deze banden hadden geen last van krimpen, zooals de thans gebruikelijke katoenen banden doen. Deze hadden echter het nadeel, dat zij slechts enkele malen te gebruiken waren, hetgeen in dien tijd, toen een groot deel der patronen niet in banden verpakt werd medegevoerd, een onoverkomelijk bezwaar opleverde. Waar thans alle patronen in banden verpakt te velde medegaan, zou het m. i. overweging verdienen, de proeven met deze, niet krimpemde, goedkoope papieren banden te hervatten.

Hierboven hebben wij ontwikkeld, op welke wijze wij aan meer mitrailleurs zouden willen komen. Per slot van rekening blijft het, aannemende, dat de constructie der aangegeven deelen h. t. l. mogelijk is, een beginselkwestie: meerdere mitrailleurs of: reserve-onderdeelen bij de bestaande wapens. Wij voor ons zouden deze vraag onmiddellijk in eerstgenoemden zin beantwoorden.

Aan onze industrie om te bewijzen, dat zij nog steeds de handen uit de mouw kan steken, ondanks de moeilijke tijdsomstandigheden.

1) Slechts beneden 100 M. lijkt ons het schieten zonder glijbaan of inrichting voor de hoogterichting met kans op goede schietresultaten mogelijk.

2) In Duitschland worden de Maxim-mitrailleurs van luchtafkoeling voorzien. Zij rusten op 2 pooten, terwijl een kolf met bovenschouderplaat het richten vergemakkelijkt.

Hoe de intendance heeft gewerkt,

DOOR

A. W. RUYTER,

Luitenant-Kolonel-Intendant.

Wie sedert 1 Augustus 1914 niet met gesloten oogen de gemobiliseerde troepen heeft waargenomen, heeft langen tijd kunnen zien, dat aan de kleeding en uitrusting veel ontbrak. Het verslag van de Intendancescommissie heeft zoowel omtrent dit verschijnsel zelf als omtrent de oorzaak daarvan een en ander medegedeeld.

Bij tientallen ontving de Commissie van de troepencommandanten de mededeeling, dat, indien ons land spoedig in den oorlog ware betrokken, de gevolgen van de slechte kleeding en het slechte schoeisel noodlottig hadden kunnen zijn: „het veldleger zou in een ellendigen toestand verkeerd hebben”, „de troep liep in lompen gehuld”. Geen klacht was voorts algemeener dan die, over de hoedanigheid van het grijze laken.

Aanvankelijk hebben verschillende Commandanten door aankoop in de behoefte aan ondergoed en schoeisel moeten voorzien, omdat er niet genoeg voorraad van deze artikelen in de militaire kleedingmagazijnen was, en door de onder de wapenen gekomen grootverlofgangers zoowel onbruikbaar als onvoldoende schoeisel en ondergoed was medegebracht.

Wie van het militaire laken iets verstand had, kon duidelijk waarnemen, dat er laken werd gedragen van zeer verschillende kwaliteit en sterkte. De omstandigheid, dat niet dadelijk na de mobilisatie, doch eerst in October 1914 met de gewone fabrikanten overleg is gepleegd, om tot een zoo hoog mogelijke opvoering van het voortbrengend vermogen der lakenfabrieken te geraken, en eerst veel later andere fabrikanten tot de levering van laken zijn toegelaten, doet vermoeden, dat de „nieuwe bestellingen”, welke aanvankelijk zijn gedaan, hebben geleid tot levering van in de fabrieken voorhanden partijtjes, welke in gewone omstandigheden niet zouden zijn aangenomen. Zoo althans is het buitengewoon groote verschil in duurzaamheid en sterkte van een deel der lakensche kleeding te verklaren.

Het was bekend, lang voor den eersten mobilisatiedag, dat de behoefte aan kleeding en uitrusting voor het gemobiliseerde leger 10 tot 12 maal zoo groot zou zijn als voor het leger op vredessterkte. De Minister van Oorlog had dit, als ik mij wel herinner, medegedeeld bij

de schriftelijke behandeling van Hoofdstuk VIII der Staatsbegrooting in de Tweede Kamer omstreeks het jaar 1912, hoogstwaarschijnlijk wel naar aanleiding van de pogingen door „de Intendance” in dien tijd gedaan, om een oorlogsvoorraad kleeding op te leggen. De aandacht is er toen op gevestigd, dat bij mobilisatie wel onmiddellijk het noodige zou worden gedaan, om nieuwe kleeding aan te maken, maar tevens werd de vrees uitgesproken, dat deze pogingen wegens gebrek aan laken op teleurstelling zouden uitloopen, wanneer geen reservevoorraad werd opgelegd. Het voorstel werd van de hand gewezen.

Wat ruimte en personeel betreft, zegt het Verslag, waren bij de Centrale Magazijnen niet genoegzame voorbereidingen getroffen. De Commissie heeft hier groot gelijk, maar zij had ook kunnen zeggen, dat het vóór 1 Augustus 1914 eenige dagen niet geregend heeft. In een stad als Amsterdam zijn voorbereidingen, om in tijd van oorlogsgevaar personeel en bergplaats te krijgen, onnoodig; men zou kunnen zeggen: onnoodige druktemakerij. Ook in de R. E. P. waren geen voorbereidingen getroffen, doch organiseerend talent en beleid hebben daar in enkele dagen de bezwaren, voortvloeiende uit gemis aan voorbereiding, schitterend overwonnen.

Wat aan beleid, leiding en organiseerend vermogen tijdens de mobilisatie bij de Centrale Magazijnen heeft ontbroken, is in het Verslag breedvoerig omschreven; de gevolgtrekking is, dat het bedrijf dezer magazijnen — inzonderheid (ik zou willen zeggen: uitsluitend) van dat te Amsterdam — verschillende leemten heeft vertoond, welke, ten nadeele van den dienst, niet altijd spoedig genoeg zijn onderkend.

Men kan als Intendant buitengewone geschiktheid hebben, om ten genoegen van zijn chefs minuten te stellen of brieven te schrijven, en toch de kwaliteiten missen: organiseerend talent, leidend vermogen, koopmansgeest, welke noodig zijn om de directie te voeren bij de Centrale Magazijnen, waar in gewonen vreedestijd de omzet reeds was gestegen tot ruim 2.000.000 gulden 's jaars. Dit is een reden temeer, om in te stemmen met de opvatting der Commissie, dat zoowel uit een oogpunt van bestendigheid in het beheer, als uit dat van nauwe aanraking met gelijksoortige burgerbedrijven, de leiding op den bestaanden grondslag niet de meest gewenschte is, en de instelling van een burgelijk bestuur met een Raad van Toezicht aanbeveling verdient.

Het personeel van de Intendance is ten eenenmale onvoldoende in aantal voor de uitvoering van zijn oorlogstaak. Het gebrek aan geschoold personeel heeft de indeeling van halfwaardige krachten noodig gemaakt, terwijl menige plaats zelfs geheel onbezet bleef. „De beteekenis van het tekort aan personeel mag niet onderschat worden.”

Dit was zoo op 1 Augustus 1914, het was zoo op den datum, waarop het Verslag werd ingediend, en het is nog zoo. Laat ons hopen, dat de gevolgen hiervan niet onvermijdelijk aan den dag treden, indien ons land nog in den oorlog mocht worden betrokken.

Volledige aanvulling van het tekort — de Commissie zegt het terecht — kan niet gevonden worden door uitbreiding van het aantal beroepsintendanten, en aanvulling van het tekort met beroeps-reserve-intendanten zou, volgens de Commissie, slechts in geringe mate kunnen bijdragen tot oplossing van het vraagstuk. Inderdaad moet dan ook door aanstelling van verlofsintendanten in het tekort worden voorzien, en stellig kan daarbij worden gebruik gemaakt van de bijzondere vakkennis en schranderheid van een beperkt aantal dienstplichtigen. Dat met zulke dienstplichtigen eene, door de Commissie voorgestane, opleiding tot verlofsintendanten ook in de tegenwoordige omstandigheden mogelijk is, blijve, als vanzelfsprekend, verder onbesproken.

Men zal evenwel, hoe de oplossing ook wordt gevonden, in den koop moeten medenemen, dat eenige „onder omstandigheden moeilijk misbare aanvoerders”, beroeps- en verlofsofficieren beiden, aan hun commando worden onttrokken, om achtereenvolgens bruikbaar gemaakt te worden voor en geplaatst te worden in betrekkingen, welke niet-vervuld worden „ernstige gevolgen zou hebben . . . ingeval Nederland . . . in een oorlog gewikkeld ware”.

Langen tijd werden voor den Intendance-cursus jaarlijks drie plaatsen opengesteld; sedert (laat ons schatten) ongeveer 10 jaar, vier. De omstandigheid, dat gewoonlijk niet meer dan gemiddeld één Intendant per jaar kan worden benoemd, wordt in den regel vergeten. En juist deze omstandigheid maakt automatisch, dat, als er jaarlijks vier adspiranten zouden komen, gemiddeld drie hunner hun doel niet zouden kunnen bereiken, voor zoover hun doel althans zou zijn, Intendant te worden. Of dit het doel is van alle adspiranten, is vooral in de laatste jaren twijfelachtig gebleken, door het ontslag, dat betrekkelijk veel adspiranten als zoodanig hebben gevraagd en verkregen.

Doch laat ons nu eens aannemen, dat de vooruitzichten voor de adspiranten zoodanig worden gesteld, dat elk jaar vier adspiranten tot den Intendance-cursus toelating vragen en worden toegelaten, en verder:

dat een hunner slaagt en Intendant wordt;

dat twee hunner slagen en reserve-Intendant worden;

dat een hunner niet slaagt en dus afvalt, dan is misschien met de Statistiek — een woord dat in verplegingsaangelegenheden nog dikwijls opgeld doet — aannemelijk te maken, dat van veertig adspiranten in tien jaar tijd opgeleid, er in tien jaar wel vier en twintig overblijven, waarvan twaaf als beroeps- en twaalf als reserve-Intendant.

De tegenwoordige organisatie telt twaalf kapiteins. Als dus, als hier voren ondersteld, na tien jaar twaalf kapiteins-Intendanten en twaalf reserve-Intendanten beschikbaar zouden zijn, en er dan bovendien in twee (in plaats van drie) cursusjaren en een detacheringsjaar nog twaalf adspiranten voor hulpdiensten beschikbaar waren, zou de reserve van beroepsofficieren meer dan „gering” zijn. En dit ware van groot

belang, omdat de tegenwoordige omstandigheden nog geen wijziging hebben gebracht in de vóór 1 Augustus 1914 bestaande communis opinio, dat aan hoofdofficieren in reserve geen behoefte is, daarentegen wel aan subalterne officieren. Ondanks het gevoel van de Commissie, dat door beroeps-reserve-Intendanten slechts in geringe mate in het tekort kan worden voorzien, zij bepleit het vroeger meermalen elders 1) behandelde denkbeeld: het vormen van eene reserve uit de adspirant-Intendanten. Om dit denkbeeld verwezenlijkt te kunnen zien, is het noodig, dat, zooals thans in het Verslag en vroeger bij herhaling elders is betoogd, aan de adspiranten goede vooruitzichten worden geopend.

Om te geraken tot de aanwezigheid van een voldoende aantal beroepsintendanten, op de hoogte van hun taak, acht de Commissie noodig:

bevordering van behoorlijken toeloop tot de opleiding,
goede keuze van de adspiranten,
doeltreffende opleiding.

Bij de keuze van adspiranten moet, naar het oordeel der Commissie, gelet worden op:

gezondheid,
uithoudingsvermogen,
aanleg voor handel en bedrijfsleiding.

Vooropzettende dat de geest van handel en bedrijf ten deele een aangeboren eigenschap is, die zich eerst ten volle toont als de Intendant — in ruimeren zin de koopman — in de practijk komt, heeft de Commissie bovendien ontdekt, dat tot dusver bij de toelating van adspiranten tot den Intendance-cursus niets en bij de opleiding zelve nagenoeg niets geschiedt, om den geest van handel en bedrijf bij de adspiranten te onderkennen en te ontwikkelen.

Tot de goede vooruitzichten voor de adspiranten moet m. i. in de allerlaatste plaats, om niet te zeggen in het geheel niet, gerekend worden, het dragen van rijlaarzen met sporen.

Hoe de Commissie er in is geslaagd, bij deze mobilisatie, althans hier te lande, de ervaring op te doen, dat de Intendanten goed bereden en vlot te paard dienen te zijn, is in het Verslag niet toegelicht; dat zij het bereden maken van de Intendanten noodig acht, om een juiste waardeering van den invloed van de fourage op het uithoudingsvermogen van het paard te bevorderen, lijkt mij een zeer zwak argument. Zoolang professoren nog niet worden ingedeeld bij de zakkendragers, om aan eigen lijf te onderzoeken hoeveel calorieën de voeding van den zakkendrager moet opleveren; zoolang een gewone

1) In 1887 (30 jaar geleden) in een brochure door E. O. d. I. Voorts o. a. in dit tijdschrift in 1895 (blz. 90) en in 1897 (blz. 295).

boer weet, dat beschimmelde fourage het paard ziek kan maken; zoolang de Paardenartsen de Intendanten nog kunnen voorlichten omtrent de beteekenis van ongewone voederartikelen voor het paard; zoolang kan de Intendant het ook wel stellen buiten rijlaarzen bij de beoordeeling van fourage. De Intendant ontleene zijn waarde aan zijn hoofd, niet aan zijn voetbekleding.

Niemand weet, wat de toekomst ons land nog brengen zal; laat ons hopen, dat het demobilisatie zij met gedeeltelijke ontwapening. In dat geval wordt het voortbestaan van een Intendance voornamelijk gerechtvaardigd door liquidatie van voorraden. Het vraagstuk van de aanvulling, als het dan nog blijft bestaan, wordt dan stellig hoofdzakelijk een van opleiding voor reserve.

Deze reserve zal dan hoogstwaarschijnlijk voorloopig ook nog gevormd moeten worden met beroepsofficieren. Daarom scheen het mij nuttig in het licht te stellen, dat de zienswijze der Commissie, als zoude de vorming van beroeps-reserve-Intendanten slechts „in geringe mate” kunnen bijdragen tot oplossing van het vraagstuk der aanvulling van de Intendance in geval van oorlogsgevaar, nog niet als juist erkend behoeft te worden.

Het groote voordeel, dat een reserve van deze soort heeft — bekendheid van den reserve-Intendant met den troep en diens behoefte — is m. i. van meer belang dan het bezwaar, dat „onder omstandigheden moeilijk misbare aanvoerders” aan den troep worden onttrokken. De ontstentenis van één Intendant, bij troepen, die alle gevoed moeten worden, is van ernstiger beteekenis dan de ontstentenis van één onderaanvoerder bij troepen, welke niet alle dadelijk in het gevecht worden gewikkeld.

Overigens kweeke men reserve, zooveel men wil, uit militie- en andere dienstplichtigen.

Maar voorloopig vergete men in geen geval: „Het personeel van de Intendance is teneenenmale onvoldoende in aantal voor de uitvoering van zijn oorlogstaak.”

Eenige opmerkingen over de oefeningen bij de Infanterie,

DOOR

W. L. KOSTER.

Eerste-Luitenant der Infanterie.

Bij de oefeningen van onze Infanterie zijn mij twee eigenaardigheden in 't bijzonder opgevallen.

De eerste is het goedige optimisme van vele commandanten, die maar steeds veronderstellen, dat de vijand dit of dat wel niet zal doen en bijgevolg alle, beslist noodzakelijke, veiligheidsmaatregelen eenvoudig verwaarloozen. Hierdoor is het dan ook mogelijk, dat, bij onze oefeningen, stoutmoedig optredende, kleine afdeelingen soms successen behalen, die op het eerste gezicht absurd lijken, doch die in werkelijkheid onder dezelfde omstandigheden even goed bereikt hadden kunnen worden.

Het groote gevaar van deze nalatigheid en zorgeloosheid is gelegen in de omstandigheid, dat op het oogenblik een zoo groot aantal jonge verlofsofficieren en onderofficieren onder de wapenen is, dat nooit anders gezien heeft en dus denkt, dat het zoo behoort. Het vervult mij soms met angst te bedenken welke gevolgen dit zou kunnen hebben, wanneer ook wij gedwongen zouden worden van de wapenen gebruik te maken. Zoo heb ik bijv. verschillende officieren gehoord, die het heel normaal vonden, dat de wachten van een V. P. Dt. de geweren aan rotten zetten en, op de posten na, gingen rusten, niettegenstaande het Velddienstvoorschrift zegt: dat de wachten slagvaardig zijn. Dus: terwijl het piket voortdurend in stelling ligt, zouden de méér blootgestelde wachten mogen rusten! Dit is natuurlijk een overblijfsel uit den tijd der veldwachten, maar wat het dan ook moge zijn, de opvatting is vrij algemeen verbreid en daarom des te gevaarlijker.

De groote oorzaak van al die zorgeloosheid is echter gelegen in het verderfelijke oefenen zonder, of met geheel gemarkeerde, tegenpartij. De prijzenswaardige zucht om in zoo groot mogelijk verband te oefenen eenerzijds en de vaak onvoldoende gelegenheid tot samenwerking aan den anderen kant, zijn oorzaak dat van de punten 64 en 158 van het Man. Voorschr. een veel te ruim gebruik wordt gemaakt. Men weet van te voren, wat de vijand zal doen en verrassingen zijn zoo goed als uitgesloten, daar de markeervlaggen enz. duidelijk zichtbaar moeten worden gedragen. Als gevolg hiervan wijden de commandanten veel te weinig aandacht aan den veiligheidsdienst en de afdeelingen die er nog mede belast worden voeren haar taak zonder de minste belangstelling uit: „er is immers toch geen vijand!”

Om aan dit bezwaar tegemoet te komen zou het waarschijnlijk reeds voldoende zijn te bepalen, dat een tegenpartij nooit geheel gemarkeerd of verondersteld mag zijn, en dat de veiligheids- en verkenningafdeelingen onder alle omstandigheden uit manschappen moeten worden samengesteld.

Nog eene andere tekortkoming bij de oefeningen is mij opgevallen. Bedoeld wordt het gebrek aan élan, besluitvaardigheid en doortastendheid bij vele aanvoerders. Dit gebrek is niet zoo zeer een gevolg van een verkeerde wijze van oefenen, doch meer van ons volkskarakter. Ons volk heeft verscheidene, uitstekende militaire eigenschappen: moed, kalmte, taaie koppigheid en groote vrijheidszin, doch al deze eigenschappen maken ons meer geschikt tot een hardnekkige, lijdelijke verdediging dan tot den aanval... En juist de aanval is het, die ons de overwinning moet bezorgen.

De zwakste partij moet het beste geoefend zijn in den aanval. — Ziedaar een paradox, die veel te weinig wordt begrepen.

Zeker ik weet het wel, de zwakste partij zal als regel in de verdediging worden gedrongen, maar men vergete toch niet, dat met de verdediging alléén nooit een overwinning kan worden behaald. Wanneer de eene partij belangrijk sterker is dan de andere, dan zal, wanneer geen der wederzijdsche aanvoerders ooit een fout maakt, op den duur de zwakste partij onafwendbaar worden verslagen. Doch dit geval is ondenkbaar. Er worden steeds fouten gemaakt en dat is gelukkig... voor de zwakste partij. In deze omstandigheid immers ligt haar eenige kans op succes.

Een gemaakte fout komt eerst dan goed tot haar recht, als de tegenpartij er gebruik van maakt. Het zal dus voor ons, als waarschijnlijk zwakste partij, zaak zijn in de eerste plaats het aantal fouten tot een minimum te beperken en voorts om onmiddellijk en ten volle partij te trekken van elken verkeerden zet van den vijand. Daarin, maar daarin ook alleen, ligt onze kans op succes.

Om het eerste te bereiken moet op meedoogenlooze wijze voorkomen worden, dat ongeschikte krachten betrekkingen vervullen of blijven vervullen, waarvoor ze niet berekend zijn. Het geschikt oordeelen voor hooger rang uit misplaatst medelijden zou een fout zijn, die in oorlogstijd duizenden soldaten het leven kan kosten. We hebben dit verschijnsel gedurende den oorlog in verscheiden landen kunnen waarnemen. Wie zich aan een ander spiegelt, spiegelt zich zacht.

Tot het bereiken van het tweede is het noodzakelijk, dat vooral onze aanvoerders doordrongen zijn van de waarheid, dat de verdediging slechts een middel is om de nederlaag te voorkomen, doch dat de overwinning alleen door den aanval kan worden verkregen.

Bij een ontmoeting met den vijand behoort dus niet de eerste gedachte te zijn: „hoe dek ik mij, waar kies ik mijn stelling?” doch: „waar is 's vijands zwakke plaats en hoe tref ik die het beste?” — Eerst wanneer blijkt, dat de omstandigheden een aanval onraadzaam maken, mag tot de verdediging worden besloten.

Op gevaar af, dat men mij zal verwijten oud nieuws te verkondigen, schreef ik het bovenstaande neer omdat ik bij vele oefeningen heb gevoeld, dat deze waarheid slechts zeer onvoldoende in vele hoofden is doorgedrongen. Daardoor, en omdat ons volkskarakter meer tot de verdediging is geneigd, ziet men in ons leger slechts hoogst zelden die snelle en krachtige stooten toepassen, die het middel zijn tot het behalen van onbereikbaar geachte successen, van voordeelen, die slechts bereikt kunnen worden door te profiteeren van de verrassing of den nog niet herstelden misslag van de tegenpartij. Dát is dus de richting, waarin ons leger bijzonder geoefend zal moeten worden; het verstand en de gewoonte zullen bij ons den innerlijken drang moeten vervangen. Ieder aanvoerder, welke bescheiden betrekking hij ook vervult, zal steeds bezielde moeten zijn met den vasten wil om elke kans, hem door den vijand geboden, geheel uit te buiten. Het spreekt wel van zelf, dat een juist inzicht en een goed ontwikkeld en aangemoedigd initiatief daarvoor noodzakelijke voorwaarden zijn. (Een reden te meer om geen ongeschikte elementen tot een hooger rang te bevorderen en de uiterste zorg aan de opleiding te besteden.)

Het ergste is echter wel, dat niet alleen deze strijdwijze veel te weinig wordt beoefend, doch dat velen haar als dwaas, overmoedig en roekeloos beschouwen. Het is mij gebeurd, dat ik op een mil. sergeantsexamen 15 adspiranten voor het geval stelde, waarin zij met hun sectie in een hinderlaag op ± 20 M. afstand vielen. Slechts 2 begrepen dat een aanval op den vijand de eenige goede oplossing was. De overigen deden hun troep liggen, verspreiden of terugvuren.

Een andere keer deed ik met een gesloten sectie een tegenstoot op een verspreide afdeeling, die eene in stelling zittende tirailleurlinie atqueerde. De sectie was verborgen opgesteld geweest achter een dicht boschje op ± 40 M. achter de stelling. Doordat de beweging van te voren besproken was, werd zij zeer vlot uitgevoerd, de vijandelijke linie werd doorbroken en daarna naar weerszijden opgerold. Hoewel het succes niet twijfelachtig was, verklaarde de commandant der tegenpartij de beweging voor onzinnig. „In den modernen tijd met gesloten afdeelingen aanvallen en dat in open terrein, 't is immers onmogelijk!” zoo luidde ongeveer zijn oordeel. We zien hier het gevaar van dogmatiek. De ct. kende den algemeenen regel, doch de factor der verrassing was hem blijkbaar ontgaan. Immers, wanneer de eene of andere reden, bijv. bedekt terrein, duisternis, mist of, zooals in dit geval, verrassing die vuuruitwerking uitschakelt, dan is de gesloten sectie de formatie voor den aanval. Een baksteen gaat nu eenmaal beter door een spiegelruit dan een handvol grint!

Wie echter dergelijke bewegingen met zijn troep wil kunnen uitvoeren, vooral goed uitvoeren, moet dit vaak met hem beoefend hebben, want ook onze soldaten zijn Nederlanders en hebben denzelfden afkeer van zoo'n „overhaasten” aanval als hunne commandanten. Hun moet eerst de overtuiging worden bijgebracht, dat juist in die snelle uitvoering hun behoud is gelegen en de kans op succes belangrijk wordt vergroot.

Om de uitwerking van den aanval zoo groot mogelijk te doen zijn is een juiste technische uitvoering van veel belang. Het verkrijgen hiervan vereischt veel oefening en voorbereiding, waarbij de volgende 5 gevallen zullen moeten worden onderscheiden en afzonderlijk behandeld:

- a. de openlijke aanval op een in stelling zittenden vijand (veldoorlog.)
- b. de aanval in den loopgravenoorlog.
- c. de nachtelijke aanval (ook: aanval in bedekt terrein).
- d. de tegenstoot.
- e. de verrassingsaanval in den kleinen oorlog.

Ad. a. Dit is de bijna uitsluitend beoefende aanval in tirailleurlinie. Bijzondere opmerkingen hierover zijn alleen te maken ten opzichte van het R. I. I. Den afstand, waarop de stormaanval begint, laten we hier buiten beschouwing. Aanvallen in den gewonen pas op 400 M. enz., niemand die er meer aan denkt die toe te passen. Iets anders is het evenwel met het voorwaarts gaan in tirailleurlinie. Dit moet volgens punt 191 geschieden na de aanwijzing: „Richting op de . . . groep.”

Nu is dit theoretisch zeer goed mogelijk en misschien in de practijk ook, wanneer slechts één sectie afzonderlijk optreedt. In den regel zal men echter weldra een tirailleurlinie krijgen, die uit allerlei dooreengeraakte sectiën, compagnieën, ja misschien zelfs bataljons bestaat. Er zijn dan geen sectiën, geen groepen meer en van de voorgeschreven verdeling komt in werkelijkheid niets terecht. We krijgen dan een lange linie van manschappen, waarachter een tweede dunnere van aanvoerders ligt, die allen trachten een aantal van de voor hen liggende manschappen mede voorwaarts te nemen. Er is dan geen sprake meer van groepen. De gebiedend voorgeschreven aanwijzing „Richting op de . . . groep” verliest elke beteekenis en kan dus beter achterwege blijven. Zij wordt dan stilzwijgend vervangen door het natuurlijke richting houden op den commandant. Deze laatste kiest dus zijn plaats zoodanig, dat hij loopt voor den man, waarop hij de richting gehouden wil hebben.

Als waarschuwing voor den sprong kan het teeken „voorwaarts” gegeven worden na het fluitsignaal „ophouden met vuren”, dat dan tevens als attentiesein dienst doet, terwijl een korte stoot op de fluit en het opspringen van den ct. het sein tot de uitvoering vormen.

Het tirailleeren op deze wijze beoefend zal niet alleen meer op de werkelijkheid gelijken, doch zal ook eenvoudiger zijn en eenvoud is het kenmerk van het ware.

Een punt waarover men het ook vaak niet eens is, is het oogenblik van het opzetten der bajonet. Meestal geschiedt dit te laat, tenzij de bajonet vóór het begin van het gevecht reeds op het geweer was geplaatst. Men hoort wel eens het bezwaar opperen, dat de bajonet het schieten ongunstig zou beïnvloeden. Dit moge voor een juistheidsschot al waar zijn, bij bundelvuur is die invloed van geen beteekenis. Voor het vroegtijdig opzetten der bajonet (in elk geval boven de 300 M.) pleiten 2 redenen: in de eerste plaats kan de daardoor ontstane vuurpauze beter op grooteren dan op kleineren afstand worden verdragen en in de tweede is men veel beter voorbereid op een mogelijken tegenaanval van den vijand, die onzen stormloop wellicht wil vóór zijn.

Ad *b*. Hiervoor zij verwezen naar het boekwerkje „Tactische en technische wenken voor de Landmacht”. (De aanval op een versterkte stelling) § 10. De eenige onvolledigheid hierin wordt m. i. gevonden in de behandeling der 1e linie. De plaats der aanvoerders wordt hierin niet aangegeven. Wel wordt er gesproken over een opsluitend gelid, dat voor het onderhouden van het verband zorgt. Dit zal dus bij voorkeur uit kader moeten bestaan. Het komt mij juist voor, dat de c.cn. en s.cn. op korten afstand vóór de linie marcheeren. Ze behooren door hun persoonlijk voorbeeld de soldaten te bezielen en tevens de richting en de snelheid van den opmarsch te bepalen. Al het overige kader, waaronder dus ook de groepsc.n, zou dan beschikbaar zijn voor het opsluitend gelid.

Ad *c*. De formatie der compagnie bij een nachtaanval moet zoodanig zijn, dat de troep zelf niet in een hinderlaag kan vallen en bij een stooten op den vijand dadelijk gereed is tot krachtig aanpakken.

De 3 volgende figuren stellen achtereenvolgens voor: een compagnie

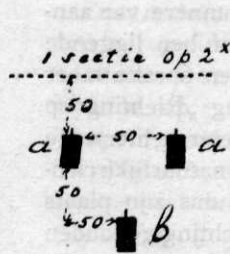

Fig. 1.

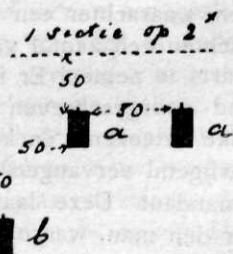

Fig. 2.

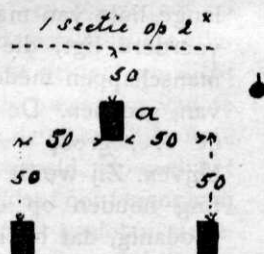

Fig. 3.

in hooger verband aan weerszijden aangeleund, een dito compagnie op den linkervleugel en een zelfstandig optredende compagnie

De tirailleurlinie verkent het terrein en voorkomt verrassingen. Is zij den vijand op stormafstand genaderd of wordt ze ontdekt, dan valt ze stoutmoedig aan, onmiddellijk gevolgd door de gesloten sectiën aan-

geduid met *a*, die door de vijandelijke linie heenstooten en daarna de nog stand houdende afdeelingen in den rug aanvallen. De met *b* aangeduide sectiën blijven in de hand van den C. Ct voor het afweren van vijandelijke tegenstooten en het doorzetten van den aanval.

N.B. Aan het snel herstellen en verzamelen der ingezette sectiën moet veel aandacht worden geschonken.

Ad. *d*. Dit is een van de dankbaarste onderwerpen om te beoefenen. De waarde van gedurende, of onmiddellijk na, den aanval uitgevoerde tegenstooten is in dezen oorlog herhaaldelijk bewezen. Het best beoefent men dit onderdeel met een compagnie als volgt:

Een sectie bevindt zich, breed verspreid, in stelling. Twee andere vallen deze in tirailleurlinie aan. Kort achter de verdedigende stelling is een sectie verdeckt opgesteld in reserve. Wanneer de commandant het oogenblik gekomen acht, doet hij met die laatste sectie, bij voorkeur gesloten, een tegenaanval op den aanvaller, dringt in diens linie door, waarna de sectie zich in twee helften splitst, die resp. links en rechts uit de flank makende de vijandelijke tirailleurlinie snel oprollen en vernietigen.

Wordt deze aanval ondernomen vóór de vijand in de eigen stelling is doorgedrongen, dan zal de bezetting daarvan over een frontbreedte van ± 25 M. aan weerszijden van de uitbrekende sectie de beweging daarvan volgen. Deze manschappen, die toch niet kunnen doorvuren zonder gevaar van eigen partij te treffen, steunen op die wijze den aanval van de gesloten sectie en dekken haar flanken.

De uitwerking zal als regel het grootst zijn, wanneer de botsing van beide partijen op 25 à 50 M. voor de eigen stelling plaats heeft, opdat deze laatste de beweging niet belemmere.

Hoofdzaak is dat de doorbrekende sectiën niet rechtuit loopen, doch de vijandelijke tirailleurlinie snel naar weerszijden oprollen. Het gebruik maken van dit succes moet worden overgelaten aan andere daarvoor bestemde en gereed gehouden afdeelingen.

Ad. *e*. Ook deze aanvallen behooren bij voorkeur gesloten te geschieden. Daar voor de snelle verplaatsing door het terrein en achter heggen de colonne met éénen meestal de enig bruikbare is, moet de commandant, die tot den aanval besluit, het geduld hebben eerst zijn manschappen te doen opsluiten, alvorens hij tot de uitvoering daarvan overgaat. Ook hierbij moet de aanvallende afdeeling zich automatisch splitsen, doch nu vóór het handgemeen, zoodat de vijandelijke wacht, patr., enz. als 't ware tusschen een tang gevat wordt. Snelheid en doortastendheid zijn ook hierbij de hoofdvoorwaarden voor het succes.

Hoewel alle bovenbeschreven bewegingen zeer logisch en eenvoudig zijn, zoo zal degeen, die ze beoefent toch tot zijn verbazing bemerken hoeveel moeite en tijd het kost ze goed te doen uitvoeren. En dit moet toch bepaald worden gevorderd, want een slecht uitgevoerde aanval loopt groote kans te mislukken, wat voor de zwakke partij vooral de noodlottigste gevolgen zou kunnen hebben.

... veel aandacht worden geschonken.

... van de daarmede behorende ...

De waarde van ...

... in de ...

... met ...

... twee ...

... van ...

... en ...

... met ...

... van ...

... en ...

... van ...

... en ...

... van ...

... en ...

... van ...

... en ...

... van ...

... en ...

... van ...

... en ...

... van ...

... en ...

... van ...

Waaraan moet de troepenofficier zich thans houden?

DOOR

W. FROGER,

Kapitein der Infanterie.

Het wordt voor den troepenofficier steeds moeilijker, indien hij geen tijd en gelegenheid heeft tot eigen studie, om te weten, welke gedragslijn hij moet volgen.

Hij heeft in de eerste plaats T. en T. wenken, die niet overeenkomen met R. I. I en R. I. II en die een gedeelte van het V. P. I. I aanvullen! Het is volkomen logisch, dat genoemde reglementen en genoemd voorschrift thans niet worden gewijzigd. Intusschen is verschenen het ontwerp „Aanwijzing voor het opleiden van stormsectiën”, dat wederom niet overeenkomt met T. en T. wenken.

Niet ondienstig acht ik het daarom, op de verschilpunten te wijzen en deze met een enkel woord te bespreken.

TACTISCHE EN TECHNISCHE WENKEN.

AANWIJZING VOOR DE OPLEIDING VAN STORMSECTIËN.

I.

7. De stormaanval zal worden ingezet uit een stelling op 50 M. afstand van de vijandelijke.

ad. B. De oefeningen zullen worden gehouden op een terrein, waar bij de loopgraafstelsels op 100 M. van elkaar liggen.

II.

8. De verkenning wordt opgedragen aan sterke verkenningsspatrs. van infanterie en pioniers. De bressen moeten zoo groot zijn, dat daardoor minstens een sectie in verspreide orde kan heenstormen (50 M.).

10. bl. 13. De manschappen onderhouden een tusschenruimte van 1 X. Tijdens den stormloop moet het verband streng worden bewaard om den moreelen indruk

ad. C bl. 8. Nu eens in een min of meer aaneengesloten tirailleurlinie, dan weer in groepen opgelost, zich richtende op een opgeruimd gedeelte of op eene bepaalde opening van de hindernis vóór de vijandelijke stelling, zal de sectie kruipende, sluipende of in den loopas, van granaattrechter tot granaattrechter, voorwaarts moeten gaan. Iedere man tracht op de meest handige en oordeelkundige

van de aanstormende linie zoo hoog mogelijk op te voeren. Voor het onderhouden van het verband zorgt een opsluitend gelid, dat op 5 × achter de linie marcheert.

Bl. 15 Bij een aanvalsgroep van een bataljon, zijn 2 compagnieën in 1e lijn, bij een aanvalsgroep van 1 compagnie, 2 sectiën.

wijze, van het terrein gebruik te maken.

Bl. 9 Vóór alles zal de stormsectie nu moeten zorgen, dat het onmiddellijk op haar volgende voorste onderdeel van de compagnie niet wordt teruggeslagen.

III.

Bl. 17. Zoodra de 1e linie den krachtigsten weerstand van den verdediger in de voorste vijandelijke loopgraaf heeft gebroken, overschrijdt zij deze ongeveer 10 M. opent c q. het vuur op de volgende weerstandslijn en gaat, na het herstellen van orde en verband, opnieuw tot den stormaanval op die tweede lijn over.

Het afzonderlijk vooruitstormen van zwakke groepen in deze phase van den strijd, is hoogst gevaarlijk.

Niet minder verkeerd is het, wanneer de 1e linie zich na het vermeesteren van de voorste loopgraaf werpt in eventueel aanwezige diepe gemeenschapsloopgraven om te trachten, daarlangs verder terrein te winnen. Enkele verdedigers kunnen in die loopgraven een groote overmacht van den aanvaller geruimen tijd ophouden en daardoor het heroveren van het verloren terrein van de stelling bevorderen.

Het zuiveren van de gemeenschapsloopgraven geschiedt door granaatwerpers, voorafgegaan door enkele manschappen met het gevecht in de hand.

De 2e linie maakt de verdedigers in de voorste loopgraaf onschadelijk en volgt daarop de 1e linie.

Bl. 9. Daartoe moet zij zich tot in de voorste loopgraaf handhaven, deze met behulp van handgranaten van vijanden zuiveren en de nog vurende mitrailleurs onschadelijk maken. Vervolgens moet zij door de naderingsloopgraven verder oprukken, ook deze van vijanden zuiveren om zodoende te beletten, dat aan het snel door dringen van de compagnie in de vijandelijke stelling door flankvuur uit de naderingsloopgraven paal en perk wordt gesteld.

De 3e linie richt de veroverde loopgraaf ter verdediging in.

Ad. I. Uit het oogpunt van oefening als patrouille kan het natuurlijk geen kwaad, dat de beide stellingen 100 M. van elkaar liggen. Men krijgt dan echter het bezwaar, dat men waarschijnlijk den stormaanval ook zal beoefenen uit eene stelling, die op 100 M. afstand van de vijandelijke ligt en dit is m. i. onjuist. Terecht geeft T. en T. aan, dat de storm als regel op 50 M. afstand moet worden ingezet.

Ad. II. In de 1e plaats breekt het ontwerp met het beginsel, dat bij een bataljon de stormlinie bestaat uit 2 compagnieën naast elkaar, en bij de compagnie uit 2 sectiën naast elkaar.

De formatie van een aanvalsgroep van een bataljon moet dus in T. en T. geheel gewijzigd worden. Wil men hierbij de 4 stormsectiën van de compagnieën tot haar recht doen komen, dan wordt het bataljonsverband geheel verbroken. De aanvalsgroep van 1 compagnie zou kunnen bestaan uit 1 sectie stormtroep 1e linie, 2 sectiën 2e linie, en 1 sectie 3e linie.

Wat den stormloop betreft, blijf ik vasthouden aan T. en T. wenken. De 1e linie bereikt alleen als tirailleurlinie haar doel. Ieder man moet voelen en weten, dat hij van beide zijden iemand naast zich heeft en doorlopend moeten dus de menschen naar het midden aansluiten. Het opsluitend gelid zorgt, dat niemand achterblijft.

Ad. III. Ook hier blijf ik de door T. en T. aangegeven methode de juiste achten.

De verovering van de vijandelijke stelling over de grootst mogelijke diepte, moet in één slag gebeuren. Laat men door de stormlinie, de voorste verdedigingslijn van den vijand niet overschrijden en laat men die stormlinie zich nestelen in de 1e verdedigingslijn van den vijand, dan is het verder uit met dien aanval.

Slechts één methode is er om er te komen en die is: de voorwaartsche beweging zoo lang mogelijk gaande te houden.

Ook bij het zich werpen van de stormlinie in de gemeenschapsloopgraven gelden bij mij de door T. en T. aangegeven nadeelen het zwaarst.

Onze legerorganisatie,

DOOR

J. P. J. VERBERNE,

Kapitein der Jagers.

Is de weermacht noodig en onmisbaar of niet.

Acht men ze onnoodig, zoo dient een dergelijk kostbaar, onnut meubel ten spoedigste te worden afgeschafte en zullen we hebben af te wachten wat andere mogelijkheden met ons doen en over ons beslissen.

Maar acht men een nationale verdediging wel nuttig en onmisbaar, dan behoort zij goed te zijn en doeltreffend te worden ingericht. Dan behoort men over het daaraan te besteden geld evenmin te klagen als over dat, benoodigd voor andere takken van openbaren dienst.

Minister van Oorlog.

In het **Maartnummer** van „de Militaire Spectator” is bovengesteld onderwerp door mij ingeleid.

Wij, vakmannen — wij allen weten en wisten, dat onze weermacht niet was als zij zijn kan, als zij zijn moet.

En wij dienden maar — en bestudeerden de ranglijst — en als een enkeling onzer zich warm maakte over de bestaande toestanden, over het moeras waarin we vastzitten, over schijntoestanden, over . . . ja . . . over wat niet al, dan lachte men schamper en zei: „man, maak je niet druk — het is niet de richting die ge voorstaat, wees toch voorzichtig, je hebt toch geen succes, wees toch verstandig en meer politiek en dien kalm door. Je staat alleen.

En ik lanceerde mijn ideeën met geheel open vizier. Anonym schrijven, pseudo's . . . neen; dit systeem aan anderen.

In alle groote partijbladen heb ik mijn stelling open opgeworpen en telkens weer herhaald: „die mij bestrijdt is welkom in 's lands waarachtig belang”. Ook was dit alleen springen in de arena geen heldendaad, want deze mijne stelling kon nooit met succes logisch juist bestreden worden.

Veel werd daarna ter zake „gepraat” en „met groote woorden afgebroken”. In sommige bladen aanvankelijk geweigerd; in „de Militaire Spectator”, in de „N. R. C.”, in de „Maasbode”, in „'t Vaderland”, in

„Nieuwe Ct.”, in „Allen Weerbaar” en nog enkele bladen werden mijn artikelen opgenomen en beantwoord; enkele redacties plaatsten sympathie-, sommige hunner afbreek-onderschriftjes. Wee de politiek in onze legerorganisatie!

Maar zij, die mij aanvielen, schoten naast het doel; zij gingen er langs; zij wreven mij beweringen aan, welke door mij nergens opgezet waren; zij herhaalden uitingen van mijzelf als de hunne; hun pantsergranaten schoten te kort en toen de vijandelijke art. vloot niet op 10 K.M., maar op de kortste afstanden genaderd was, toen schoten zij er vlak naast, of hunne pantsergranaten vielen als sneeuwballen uiteen tegen de moderne pantserplaten des aanvallers... zij gaven verouderde phrases.

Lezen — wie kan geheel lezen en omvatten en daarna zelfstandig en rustig oordeelen; zelfstandig rustig piekeren, daarna opbouwen en om te kunnen opbouwen eerst afbreken.

Lezen — en omvatten en onthouden.

Zakelijk behandelen. 's Lands, alleen 's lands hoogste belangen voorstaan en niet persoonlijke belangen, ook al worden deze laatste verzwegen of met een manoeuvresterretje aangehaald. Thans ook mijn Maart-artikel geheel lezen.

Ook persoonlijke aanvallen hadden plaats, zelfs in één der grootste bladen een afbrekende persoonlijke beoordeeling. Dit was uiterst zwak... om het aldus zacht te qualificeeren... deze redactie veroorloofde zich de vrijheid mitsdien, om in het publiek conduitelijsten ongunstig in te vullen, omdat... omdat schrijver het niet eens was met des Redacteurs opvattingen. De veraderkalkte pruikgeneraals beoordeelden mijnheer Buonaparte ongunstig, daar hij hun verouderde reglementjes niet toepaste. Ook is inleider nog geen Generaal-Inspecteur der Mitrailleurs, zooals een mijner aanvallers zich in zijn argumenten uitliet. Deze en vele andere persoonlijke aanvallen worden dezerzijds geëcarteerd; ik laat sommigen mijner bestrijders de eer dezer vechtwijze; zij zijn niet ter zake en vertroebelen deze hoogst belangrijke zaak. Zonder eenige wrok worden zij terzijde gelegd; wij menschen, wij allen, wij kunnen niet steeds onze menschenlijke eigenschappen onderdrukken. En wanneer wij — vakmannen — vanaf ons zestiende jaar in één en hetzelfde systeem zijn opgevoed en groot geworden... welk menschenlijk wezen kan zich dan gemakkelijk losmaken uit het vastgeroeste harnas, waarin het buitenste schittereffect hem groot doet schijnen voor allen, die hem steeds bewonderden?

Maar laten we niet betrokken worden in dezen of lateren „indisciplinair” oorlog, want dan houdt schijn plotseling op en komt de natie bedrogen uit. We leven in een tijd, waarin de meeste officieren burgers zijn — zeer verdienstelijke reserve-officieren, uitstekende zakenmenschen... en deze menschen oordeelen ook.

Nog is het niet te laat. Ik schreef dit herhaaldelijk in „de Militaire Spectator” sedert 1910 — inzake magazijnen vol prikkeldraad, artillerie,

en duizenden mitrailleur-tjes 1). En ook toen zei men: „je overdrijft”. Is het thans niet uitgekomen en nog veel erger?

Maar laat ik niet vooruitloopen, mijn onontbeerlijke stokpaardjes nog niet berijden. Geduld. Stelselmatig en rustig het geraamte opzetten en ten slotte gelijktijdig al mijn krachten inzetten; geen druppelsgewijze versnipperen; een en ander zooals een goed infanterist betaamt en niet vergeten, dat je niet meer bent de ct. van een vlotte mitr. afdeeling, die in snelsten gang over alle terreinen op het juiste moment met al zijn geweren verrassend moet r a k e n.

Inleider is infanterist — juist — en daarom is het zoo veel gemakkelijker voor hem, om zich te plaatsen op een onbevangen standpunt. Ik kon mij ook wel op cavaleristisch standpunt plaatsen; ook dit is voor een vakman niet moeilijk. Toen ik bij het verschijnen van de eerste mitrailleurs in Nederland aanbod mijn brochure: „Welke mitrailleur-organisatie is voor onze cavalerie de meest gewenschte”, toen had ook ik gevolgd het gewone hier gebruikelijke recept. Ik had mij een Meterhooge stapel buitenlandsche bronnen laten aanmeten op de bibliotheek van het Departement van Oorlog, den inhoud verwerkt in het hier geldende gebruik van onze cavalerie — en het kunststuk was volbracht; en ik kreeg een buitengewoon goede persbeoordeeling, en stafofficieren schreven o. m.:

„En het belet mij allerminst dit artikel te besluiten met een woord „van lof voor het talent en de overtuigingskracht, waarmede Schr. zijn „verre van gemakkelijk onderwerp besprak.

„Zijn studie zij dan ook zoowel verlofs- als beroepsofficieren, in het „bijzonder die der cavalerie, wier tactische belangen Schr. door zijn „pleidooi uitnemend heeft gediend, ten zeerste aanbevolen.”

En de Nieuwe Courant:

„... Het boekje van den Kapitein Verberne, wiens naam onafscheidelijk „aan de mitrailleurs verbonden is, verdient de groote belangstelling van „allen, die geroepen zijn de krijgskunde te bestudeeren, om den helderen „betoogtrant en de zakelijke kennis, welke er uit spreken.”

En De Tijd:

„... Het getuigt van een grondige studie, van een volkomen bekend-

1) Ik adviseerde o. m.: 10,000 eigen gemaakte, pluimlooze, zeer lichte, goedkoope drievoet-mitrailleur-tjes; niet onze 35 KG. zware, logge, onhandige slede-affuit, maar een licht, goedkoop drievoet-affuitje. Hoofdeisch is thans: veel mitrailleurs opbergen en eerst op het laatst uit de gedekte stelling, en raken op korte afstanden; mitsdien is hoofdeisch: lichtheid en kleine afmetingen, dus een eenmansvracht en geen onbruikbare viermansvracht; karabijnloop en geen geweerloop. Ik adviseerde in mijn brochures afstandmeters en Zeisskijkers, doch thans adviseer ik: geen dure afstandmeters en de Zeisskijkers overgeven aan officierspatrouilles en artillerie-verkenners. Ik adviseerde menschentractie, eenvoudige houten handkarretjes zonder rubberbanden, zonder patentassen, zonder metalen spaakjes in verband met opbergen alle vredesjaren, reparatie te velde enz. (zie ook mijn „Vervoer van mitrailleurs” in het „Technisch Tijdschrift”.) Ik adviseerde steeds patroondoozen van Verkade's blik en geen natte, stoffige pruts kartonnen doozen, die te velde uiteenvallen! Les détails ne sont pas sans gloire!

„heid met het mitrailleurvraagstuk, en de argumenten zijn met veel „zorg gekozen en degelijk ontwikkeld . . . verdient ook in wijder kring „bekend en gelezen te worden.”

En, en zoo overal.

Natuurlijk, het was de bekende lijn, waarmee een iegelijk succes heeft in Nederland; blind staren alleen op het buitenlandsche. Dit keer echter volgde ik niet dit toejuichrecept en . . . kwamen de rafales; rafales op een moderne pantserplaat.

En nu herhaal ik weder den lezer dadelijk: lezen, geheel lezen en omvatten; want anders wordt mij weer aangewreven dat ik voorsta al het buitenlandsche uit te schakelen, en dit heb ik nergens gezegd.

Ik herhaal soms in dit mijn betoog factoren, die ik ook elders in sommige bladen heb aangehaald; dit moet, om een logisch geheel slotstuk te krijgen, passend aan mijn voren genoemd Maartartikel.

Mijn dank aan de Heeren, die deze belangrijke zaak ernstig in debat namen; of neen, aan allen mijn dank in 's lands belang, want naast de persoonlijke aanvallen, was ook ernstige critiek en, ach, wij allen hebben onze zwakheden, vooral als het om ons dierbaren gaat.

Het Nederlandsche volk wil zich verdedigen, geeft daarvoor zijn beste krachten en millioenen, zal deze zoo noodig hiervoor opofferen, maar eischt terecht, dat dit al zal geschieden alleen en zoo goed mogelijk voor het doel, waarvoor dit gegeven wordt. Het is ernst. Dit is onaantastbaar.

En nu heeft het Nederlandsche volk vooraan staande deskundige mannen, waarop het vertrouwt, dat het de lijn zal aangeven waarin gewerkt moet worden. En onze legerorganisatie moet een dusdanige zijn, dat die middelen worden gekozen, waarbij wij eerstens gereed zijn in korte oorlogstijden, en waarbij de kosten in lange vreedestijden zoo gering mogelijk zijn; anders komen wij er niet met onze beurs en blijven mitsdien in het wanhopige, onverantwoordelijke moeras. Geen vertoon, geen parade, maar ernst.

Lezen en omvatten, lezer.

Niettegenstaande de vele millioenen die in de laatste tientallen van jaren voor het VIIIste Hoofdstuk gegeven zijn en het vele plichtsgetrouwe werken door manschappen en officieren, was en is naar mijne meening onze legerorganisatie onvoldoende en onze weerbaarheid . . . ; gezien dit feit, is te voorzien, dat ook na den oorlog deze wanhopige toestand zal voortduren, te meer, daar de eischen te stellen aan de schatkist te groot zijn, indien — naast de thans bestaande organisatie — bovendien nog de gewenschte aanvulling moet komen van honderden moderne vliegtuigen, honderden vuurmonden met toebehooren, 10.000 mitrailleurs met munitie, verbetering onzer stellingen door inundatiekaden van 25 meter breedte, en prikkeldraadversperringen van 100 meter diepte en 2 meter hoogte enz. enz.

Millioenen, millioenen guldens.

Dit is onaantastbaar.

Lezen en omvatten, lezer, want ik herhaal, enkele lezers lezen er naast.

En ingevolge vorenstaande was mijn systeem en luidde mijn stelling in het Maartnummer:

„Wij moeten aldus overwegen: Onze landsverdediging stelt, maar zal in de toekomst nog meer stellen, enorme eischen aan onze schatkist; wij moeten gebruik maken van de gemakkelijke ondervinding, opgedaan op de slagvelden in den huidigen oorlog. En ten einde uit onze magere beurzen het allernoodzakelijkste te kunnen en te kunnen blijven aanschaffen, moeten wij met koel hoofd en ferme hand het niet noodzakelijke afschaffen. Eindelijk een systeem.

Weg met onze organisatie van 1870 en volgende jaren, hoe sympathiek en aardig ook onze verouderde instellingen zijn; *veel zouden wij er misschien nog wel eens van kunnen gebruiken, maar dit laatste is thans niet meer noodzakelijk*, en dus weg er mee, want anders krijgen en houden wij nooit het onontbeerlijke!”

Dit is onaantastbaar; als echte Hollanders steeds rustig, nuchter redeneeren, maar ook logisch.

En ingevolge vorenstaande is het voor een infanterist niet moeielijk als volgt te overwegen:

Op alle gevechtsterreinen, vóór-, gedurende- en na den loopgravenstrijd, is het ten slotte de infanterie plus duizenden mitrailleurs, die den uitslag geven; mitsdien is allereerst noodzakelijk veel goed geoefende infanterie, zoo volledig mogelijk geëncadreerd door uitstekend modern geschoold kader. Hierbij 10.000 mitrailleur-tjes plus c. q. prikkeldraad.

Hebben wij vorenbedoelde mitrailleurs? Neen.

Wij missen dus het noodzakelijke. Dit fabricceeren of op oorlogschepen halen.

Dit is onaantastbaar.

Lezer. Ik zeg niet, dat nog andere hulp onwelkom is — ik constateer alleen, dat wij het noodzakelijke missen, en — logisch gereedeerd — de hulpen mitsdien overbodig zijn.

Allereerst veel infanterie plus veel mitrailleurs; dit geldt overal en vooral ten onzent. Bovendien vooral ten onzent: magazijnen met eigen gefabriceerd prikkeldraad, zonder welk elke stelling weerloos is. Waar zijn voor mitrailleurs onze beton blokhuisjes die ik indertijd adviseerde en die thans bij de Centralen met succes gebezigd worden?

Wat is mede noodzakelijk?

Voor het gevecht is noodzakelijk verkenning en opheldering. Moderne hulpmiddelen: honderden vliegtuigen, die ook steeds aanwezig

moeten zijn; in oorlogs- en in vredesjaren. Ook noodzakelijk voor artillerie-doelverkenningen.

Een stap wordt gedaan in de goede richting op de laatste oorlogsbegroting. Millioenen, millioenen guldens — maar noodzakelijk; zonder welke onze infanterie weerloos is. En het vliegwapen zal zich steeds meer uitbreiden en steeds meer millioenen eischen.

Dit is onaantastbaar.

Lezen. Ik zeg niet, dat Amerika 20.000 vliegtuigen bouwt en straks uitvliegt met oorlogsluchtvlotten en dat mitsdien ook wij luchtvlotten moeten bouwen. Wrijf mij nu weer niet aan, dat ik duizenden vuurmonden wensch, omdat ik aanhaal:

„Op het 6 K.M. breede front van een der Italiaansche legers waren op 18 Augustus in werking 599 stukken geschut, welke in 14 uren op den Oostenrijkschen sector daartegenover 91,500 projectielen van allerlei kaliber wierpen.”

Mijn stelling luidde: onze beurs, onze beschikbare middelen.

Verkenning en opheldering bij stormweer en 's nachts door vliegers is onmogelijk; een uitstekend middel vinden wij voor onze van vele wegen voorziene terreinen in wielrijders (bovendien: reserve in polderland).

Bataljons goedkope wielrijders plus honderden lichte drievoetmitrailleur-tjes in foudralen in onderdeelen aan de rijwielen, waarbij ook de munitie en benodigdheden aan de rijwielen. Dit voldoet geheel in korte oorlogstijden en is uiterst goedkoop alle lange vredesjaren, daar zij dan slechts voor een zeer klein gedeelte behoeven te bestaan 1). Wielrijders voor opheldering, verkenning, beveiliging en ordonnansendienst in onze terreinen. En ook hierbij moet elk kaderlid, elke man mitrailleurist zijn. Intens oefenen. Gebruik maken van het feit, dat tegenwoordig ieder man kan wielrijden en hiervoor geen opleiding noodig is; dat in oorlogstijden duizenden rijwielen gevorderd kunnen worden voor aanschaffing, aanvulling enz.

Dit is onaantastbaar.

Wijders is noodzakelijk als hulpmiddel voor de hoofdzaak, voor de infanterie: artillerie en nog eens artillerie waarbij munitie, bediening, kazernes, maneges, stallen enz. enz. —; millioenen, millioenen guldens, maar noodzakelijk. Vesting- en veldartillerie; aanschaffen, vernieuwen enz.

Mede dit wisten wij allen en thans weten wij allen, dat aanvulling hiervan nog meer noodig is dan vóór het uitbreken van den huidige oorlog van techniek.

Indien wij het noodzakelijke niet hebben, baat al ons werken van staven, aanvoerders en troepen niets; verkwisting is het om uitstekende fabrieksdirecteuren en ingenieurs te bekostigen indien de fabriek ouderwetsch is ingericht en niet rendeert.

1) Dit systeem voldoet thans ook uitstekend bij de Vg. Art. voor Madsengeweren.

En gebleken is, dat dit alles en nog veel meer nimmer zal kunnen worden aangeschaft, indien wij het niet-noodzakelijke niet afschaffen.

En dit is in hoofdzaak onze kostbare Cavalerie-brigade met Rijd. Art. Is zij noodzakelijk?

Ik antwoordde: neen.

En ik bewees dit in mijn Maart-artikel.

Ik stelde voor, de noodzakelijk op te richten regimenten veld-artillerie nog heden samen te stellen uit het menschen- en paardenmaterieel der op te heffen hier niet noodzakelijke Cavalerie-brigade.

En dadelijk hoorde ik — zie de noten der Redactie M. S. Maart-nummer — „Nederland bestaat nu eenmaal niet geheel uit polderland,” waarop ik antwoord: Juist daarom doteer ik per divisie een eskadron paarden. Ik hoorde: „Niet bij alle weersgesteldheid is zoo'n korps vliegers te gebruiken,” waarop ik antwoord: „Juist daarom wil ik bataljons wielrijders plus honderden mitrailleurtjes.”

Ik had betoogd, dat de inleider van het „Bestaansrecht der Cavalerie-brigade” in zijn Krijgswetenschap-voordracht had verklaard, dat in Brabant de cavalerie niet te gebruiken was, waarop ik hoorde: „Inleider bedoelde als: „„Schlachten Kavallerie””, waarop ik antwoord: „Zeer juist, en daarom ook is onze Cavalerie-brigade in onze terreinen onbruikbaar voor haar taak.”

Ik betoogde: „En bij cavalerie-opheldering is het beginsel: sla eerst den vijand uit het veld en ga dan zelf ophelderen; en we hebben maar weinig eskadrons, die dadelijk door reuzen-overmacht uit het veld geslagen zullen worden” Hierop vernam ik: „Kan die sterkere vijandelijke cavalerie dan wel optreden?” — waarop dezerzijds wordt geantwoord: „evenmin met evenredig succes.”

Ik betoogde, dat de commandant eener opheldering tegenover overmachtige cavalerie zich in onze terreinen een paar bataljons wielrijders met mitrailleurs zal kiezen, waarop mij werd toegevoegd: „dat hij buiten het polderland dankbaar zou zijn voor een paar regimenten cavalerie bij zijn ophelderingskorps” — en ik antwoord hierop: Natuurlijk, liefst zooveel mogelijk, maar het is niet noodzakelijk, en indien wij niet uitschakelen het niet-noodzakelijke, kunnen wij ons nooit aanschaffen het noodzakelijke; zie de 2e alinea uit mijn stelling.

De Voorzitter van Krijgswetenschap achtte evenzeer onze Cavalerie-brigade niet noodig en wenschte bij elke Divisie een regiment cavalerie plus een batterij rijdende-artillerie; ook dit laatste wordt dezerzijds geacht in onze omstandigheden overbodig te zijn. Zeker, uit gevoelsoverwegingen wenschten ook wij gaarne al het bestaande te behouden, maar deze „indisciplinaire oorlog” beveelt ons anders.

Thans is aan de orde het dezerzijds ingeleide artikel in de N. R. Courant van 28 Juni.

Ik verweet hierin onze voorvaderen, dat zij Duitschland's offensieve millioenen-leger copieerden, al ons geld aan Ieren gaven, waardoor wij

nu geen schiettuig hebben. De Redactie is in haar onderschrift bang, dat ik lokale defensie-politiek wensch.

En op dit onderschrift wordt dezerzijds geantwoord:

1°. Dat het mij zeer zou spijten, indien mijn beschouwingen tot verkeerde gevolgtrekkingen zouden kunnen (ik heb gespatieerd) leiden, dat wij steeds een lokale defensiepolitiek moeten volgen. Defensief alleen, is ten slotte ondergang. Maar nam de Redactie dan geen kennis van mijn Maart-artikel, waarin ik voor ons veldleger in stede van vier thans zes Divisies wenschte en een vermeerdering van 8 regimenten veld-artillerie? Kan men in een kort couranten-artikel al te indiscreet zijn in plaatsruimte? En is het ten slotte — om tot zijn doel te geraken — niet aanbevelenswaardig om eenigszins te overdrijven, daar waar het een feit is, dat men vóór September 1914 het woord „pionieren” amper mocht uitspreken. Verzekerde men zich niet steeds succes, door alleen over offensief te spreken?

Zeër zeker schakelen ook wij het offensief niet uit, maar wij redeerden, dat wij eerst willen hebben het noodzakelijke voor onze landsverdiging en daartoe moeten wij in verband met onze beurs het vervangbare, het dure niet-noodzakelijke afschaffen; indien wij onverhoopt met anderen moeten meevechten, dan bezigen wij onze middelen. Komen wij in buitenlandsche terreinen waar cavaleriebrigades noodzakelijk zijn, welnu, dan profiteeren wij van de (alle vredesjaren voor ons veel te kostbare) vrienden-cavaleriebrigades, zooals ik toch reeds in mijn Maart-artikel schreef; dit kunnen wij echter op goede gronden betwijfelen.

2°. De Redactie noemt mijn toon gezwollen. Spreek ik geen waarheid of zijn het geen logische besluiten? De feiten zijn zoo — al vindt men het dikwijls niet prettig. Mijn betoog is niet gezwollen, neen, de vele sympathie-betuigingen per brief, die mij gewerden, deze waren gezwollen.... of neen.... zij zeiden meer de waarheid, dan ik goed vond dit te doen!

3°. Ten slotte gaat de Redactie vrij wel met mij mede. Na de demobilisatie wil zij reorganiseeren. Waarom niet nu? Geheele legers worden overal uit den grond gestampt en overal reorganiseert men. Kunnen anderen wel, wat wij niet kunnen?

Heeft men vooral ten onzent niet ondervonden, dat men zich na den oorlog zal in slaap wiegen met phrases als van den politieken Czernin:

„Iedere staat zal iets van zijn zelfstandigheid moeten opgeven, om den wereldvrede te verzekeren. In deze gedachte, tezamen met verplichte arbitrage, internationale ontwapening en internationale controle ligt de aanvaarding van het beginsel van een wereldbond van volkeren.”

En voor idealisten halen wij uit het hoofdartikel van 16 September van een onzer grootste partij-bladen aan:

„Als algemeene conclusie dragen wij daarom voor: Opgepast met voorspellingen.

In het bijzonder leent zich voor toepassing de geruchtmakende profetie van den nieuwen Minister van Oorlog: Nederland zal na den oorlog voor zijn defensie 60 millioen 's jaars noodig hebben.

Wij glimlachen wat om die profetie. Ook deze profeet zal wel een broodkaart gebruiken.

Als Zijne Excellentie zorgt, dat, zolang de oorlogsrazernij om ons woedt, ons leger fiks en paraat blijft, dan willen wij het gaarne stellen zonder zijn voorspellingen.

Vermits Zijne Excellentie evenmin als andere stervelingen veel weet omtrent de toestanden na den oorlog."

Zoo wordt reeds thans geredeneerd. En de Minister van Marine heeft nog niet eens gesproken over nog 60 millioen.

Was onze taktiek van voorlichting van het Nederlandsche volk niet immer fout, en zijn wij zelf — wij die het weten hoe desolaat het is — zijn wij zelf niet schuld aan onzen toestand? Weigerde de N. R. C. mijn slotartikel om grondige reden van alleen 's lands waarachtig belang? Mede de Nieuwe Courant mijn ingezonden artikel?

Schreef ik niet in October 1914 in drie ingezonden artikelen in de Nieuwe Courant om prikkeldraad, mitrailleurs, kanonnen, vliegtuigen en onderzeeërs; in October 1914 toen wij nog alles konden koopen en c. q. convoijeeren — en zelfs nog 1½ jaar daarna was alles te koop.

Later reorganiseeren? De Redacteur der N. R. C. volgt ons Nederlandsch systeem van „later” — en dan is het weer te laat. Thans reorganiseeren. Lezen. Ik zeg niet dat wij thans materieel kunnen krijgen. Ik zeg: thans reorganiseeren in zooverre als het met ons aanwezig materiaal mogelijk is. Thans onze Cavalerie-brigade omzetten in 8 regimenten veld-artillerie met voorloopig oude 8 c.M. St., 12 c.M. veldhouwitsers, desnoods direct schietende schildlooze 6 c.M. — oprichten, thans oprichten, en zoodra wij het materieel over onze grenzen kunnen krijgen, dan plaats in de gereed zijnde formatiën.

Na den oorlog weigert het Nederlandsche volk alles; immers terecht, in ons thans gevolgde systeem.

Spreek ik geen waarheid?

Niet langer alles bemantelen en mooi praten, maar blootleggen tegenover een toekomstigen indisciplineeren oorlog. Heden.

Dit is onaantasbaar.

Thans is aan de orde mijn artikel in de Maasbode van 1 Juni en 17 Juli. Ik besloot aldus in zake reorganiseeren:

„Heden en niet morgen: morgen kan het te laat zijn.”

Nimmer hadden wij zoo groot een kans, nimmer hadden wij een burger minister. Een minister van oorlog moet buiten de partijen staan, daar de landsverdediging ook buiten de partijen staat; dat het mitsdien dezen burger minister gegeven zij — buiten alle partijwisseling om — nog tal van jaren werkzaam te zijn aan deze reuzen-taak, voor onze Nederlandsche lands-

verdediging uit onze Nederlandsche millioenen. Dit laatste wenschen alle partijen, niet langer onze millioenen voor onnutte franje.

Het is waarachtig landsbelang en schuwt het licht niet."

De Redactie vereenigt zich geheel met mijn beschouwingen en voorstellen.

In ons artikel van 17 Juli hadden wij nog juist de gelegenheid de zoo pas verschenen brochure „Moderne Cavalerie en Wielrijders", door H. W. C. E. Mathon als volgt te bespreken.

De schrijver wil onzen zeer overmachtigen offensieven vijand zoolang ophouden in een uitgebreide strook, dat onze bondgenooten tijd en gelegenheid hebben bij te springen; en dan zullen onze 12 snel verplaatsbare escadronnetjes met wielrijders hiertoe onmisbaar zijn. En met vele voorbeelden uit den hedendaagschen oorlog wordt weer geschermd.

Oh! papier wat zijt gij geduldig! Zie België, Servië, Roemenië. Lezer, denk u even in de werkelijkheid. En steeds het gewone recept van buitenlandsche voorbeelden, waarop ten onzent het hier te lande niet te verdedigen bestaansrecht onlogisch wordt gegrond. Ik betoogde niet in mijn opstellen, dat cavalerie misschien elders niet nuttig gebezigd kan worden, — doch dat ze voor onze landsverdediging, onze ligging, onze terreinen, onze omstandigheden, onze beurs overbodig is en alle vredes-iares nutteloos opslokt de vele millioenen, die noodzakelijk zijn voor onontbeerlijke mitrailleurs, kanonnen, vliegtuigen, enz.

Onze millioenen voor onze verdediging en niet langer voor overbodige prettige stokpaardjes van enkelingen, waardoor wij ons schiettuig niet krijgen en weerloos blijven."

De heer Mathon voelt — als de Voorzitter van Krijgswetenschap, dat onze dure Cavaleriebrigade overbodig is en ook hij zoekt nu een ander emplot, grijpt ook naar een in Frankrijk voorgesteld lapmiddel, wil „een Cavalerie (lees wielrijders-) divisie van 2 brigades, elk bestaande uit 2 regimenten huzaren (à 3 eskadrons) en 2 bataljons wielrijders, totaal dus 4 bataljons zijnde 2000 (!) wielrijders", zooals wordt afgebroken in het Septembernummer van de Mil. Spectator door iemand die onderteekent met den schuilnaam B.

Jammer voor onzen Mil. Spectator de wijze van debat van dezen . . . B. In het bijzonder deze B. is in zijn slotalinea in 't geheel niet zakelijk; hij voelt mijn waarheden . . . ce n'est que la vérité qui blesse . . . en tracht op zijn manier, een manier waarvan ik hem de eer laat, op zijn manier te redden, nu, dat hij den grond onder zich voelt wegzakken, en 's lands belang vóór andere belangen zal gaan. Wij kennen dien B. niet . . . de toon doet ons erg terugdenken aan de alom bekende, kunstig volgehouden toon, die voorzit in het grootste gedeelte van de Krijgswetenschap-voordracht „Bestaansrecht onzer Cavalerie-brigade", waarin inleider op de hem eigene sympathieke wijze zoo respectvol

bekritiseert de persoonlijke zelfstandige karaktereigenschappen, waaraan hogere Cavalerie-officieren moeten voldoen!!... en zelfstandig heeft hij hierin zelf overgeschreven Bernhardi's oordeel... en argumenteert het bestaansrecht voor onze Cavalerie-brigade uit Duitsche raadgevingen voor Duitschland... en.... en Mathon berispt hij, dat hij buitenlandsche voorbeeldjes gebruikt als argumenten. Consequent, logisch, nuchter en correct argumenteeren.

Thans is aan de orde: „Onze Legerorganisatie zonder Cavalerie?” door den Majoor der Cavalerie A. W. E. Gelderman, in de Juli-afl levering van „de Militaire Spectator”. Vooral in officieren-debat steeds met open vizier en royaal schermen, geen ter zake onnoodige persoonlijkheidsjes, en daarom moet ik eerlijk laten vooraf gaan, dat ook ik een briefje kreeg na het verschijnen van deze pennevrucht, dat de heer G. niet meer als vader van zijn artikeltje wenschte te worden beschouwd 1).

Wij beoogen in deze belangrijke materie geen Rechthaberei, maar alleen 's lands- legerbelang. Daarom achten wij het toch gewenscht in het kort, en dezerzijds vooral z a k e l i j k , te antwoorden.

Ook de heer G. wrijft mij aan, dat ik alleen mij blind staar op het passieve, op verdediging in polderterrein. Hiervoren werd dit voldoende weerlegd. Ik wensch actieve verdediging en de noodzakelijke middelen.

De heer G. laat de Garde Kav. Div. aan den IJser vechten. Is daarom onze Cavalerie-brigade noodzakelijk?

De heer G. gaat met onze Cavalerie van vóór 1870 naar de Berezina, Spanje en Parijs. Is mijn stelling goed gelezen, en zijn dit thans argumenten; en werd ten overvloede dit uitzonderingsgeval ook niet door mij behandeld?

De heer G. idealiseert, dat onze beurs voor oorlogsuitgaven niet mager zal zijn, en wedt „dat eenige O. W.'ers graag die duizenden mitrailleurs, het prikkeldraad en.... een flinke versterking van onze cavalerie cadeau zouden willen doen”. Ik vraag: ware het niet beter geweest te zwijgen?

Ook de heer G. bijt zich vast op buitenlandsche voorbeeldjes, om de noodzakelijkheid voor onze Cavalerie-brigade te bewijzen. Zeker, ik geef onmiddellijk toe, dat de heer Blokhuis in zijn voordracht, de heer van den Berg van Saporoea in zijn knap gestelde en goed doorwrochte beschouwingen, de heer von Bernhardt in zijn Reiterdienst, en nog zoovele andere mannen, dat zij misschien bewijzen leverden voor de noodzakelijkheid van buitenlandsche Cavalerie-brigades.... maar dit is nog geen voltreffer op mijn stelling.... dit kunnen krachtige schoten zijn, maar zij gaan naast het doel. Omdat in sommige landen kameelruiters noodzakelijk zijn, is dit een logisch juist gedacht en steekhoudend argument voor de noodzakelijkheid daarvan

1) Zie het Naschrift der Redactie.

ten onzent? Waarom bewees de heer Blokhuis ook niet het bestaansrecht der Nederlandsche Rijdende artillerie uit voorbeeldjes elders, dit is gemakkelijk genoeg; men had gejuicht! De bekwame militaire medewerker der Nieuwe Courant speelde in een zeer belangrijk artikel dadelijk na het Deutsche Riga-succes uit, het gebruik van de Deutsche cavalerie; edoch, de charges stuitten weer gauw op het prikkeldraad en de mitrailleurtjes... en dit voorzien sommigen niet. En — had ik bovendien in mijn Maart-artikel niet betoogd: „ik bewijs alleen dat onze Cavalerie-brigade niet noodzakelijk is; elders misschien wel, ofschoon ook in 't Westen, waar vele wegen zijn, rijwielen wonderen zouden doen en alleen op het Oostfront zonder wegen de cavalerie noodzakelijk is.”

Neen, mijn betoog is niet „pour le besoin de la cause”. Dit wordt het alleen, als onze beurs het noodzakelijke geleverd heeft... en eerst daarna wil ik nog gaarne één of veel meer Cavalerie-brigades, want — zooals ik in mijn stelling opnam — eenige diensten zouden zij nog wel kunnen bewijzen; en dan zouden wij ten slotte ook hiervoor dankbaar zijn in 's lands belang.

En weer komt een argument van een buitenlander, van den Kolonel Immanuel — zelf infanterist. Voorop zij gesteld, dat dezeryds steeds ernst betracht is, wapen-naijver mij nooit aangewreven is kunnen worden; te dankbaar ben ik voor het vele bij ons sympathiek ruiterswapen steeds ondervonden, vele goede vrienden heb ik bij dit zusterwapen... alleen 's lands belang noopt mij te schrijven.

Omdat ik trotsch aan het hoofd van mijn Mitrailleur-a'deelingen reed, en tot op heden zeer veel voel voor jachtritten, is dit daarom een argument voor de noodzakelijkheid van onze Cavalerie-brigade? Moet het Nederlandsche volk, dat niet dan noode geld geeft voor werkelijke verdedigingseischen, moet dit ons volk daarom gefopt worden, doordat wij op zijn kosten parade-paardjes berijden, die wij prettig vinden?

En dan waarachtig weer een buitenlandsch argument van Dr. Vogel voor het bestaansrecht onzer Rijdende artillerie, dat ook door Inleider van „Bestaansrecht” ontkend is; n.l. in „3000 K.M. mit der Garde-Kavallerie”.

De heer G. gelooft niet in een toekomst voor onze vliegers: „Och arme! En dan nog door vliegtuigen door ons zelf te maken! Ik kan daartoe het zwijgen doen... en beschouw de prestaties op dit gebied als een meevaller.” Weet de heer G. dan niet als vakman, dat vliegers thans noodzakelijk zijn voor ophelderingsdienst, verkenningsdienst, artillerie enz. enz. Liever hadden we hier een pleit gevonden voor verbetering daarvan, en geen: „wel te rusten in het moeras”.

Thans is aan de orde het betoog van den Majoor van den Generalen Staf K. van Dobben, een mijner grootste vrienden, opgenomen in De Nieuwe Courant van 29 Augustus jongstleden: „Onze cavalerie”.

De heer v. D. verklaart, dat in het buitenland zijn z. g. „déli-

greurs de la cavalerie"; zelfs in Frankrijk. En om het bestaansrecht voor ons te bewijzen, haalt de heer v. D. ook buitenlandsche voorbeelden aan. Voor een volbloed huzaar is het ook onmogelijk om ter zake de wet boven de natuur te laten zegevieren, ook al weet hij beter; en hij moet beter weten. Aan mij de meest harde taak ook hem te antwoorden. Bij voorbaat mijn verontschuldigen voor het leed u aangedaan. Ik ken u en weet, dat ook gij in een toekomstigen oorlog onze geheele infanterie niet nutteloos wilt laten verbloeden ten koste van 't niet-noodzakelijke.

Vooruit! Ik antwoordde in het 4 September blad:

Zelfs in het buitenland, waar soms weinig wegen en uitgestrekte vlakten zijn, schijnt men het bestaansrecht te betwijfelen en aan te vallen in den modernen krijg; dit teekent!

Omdat de Commandant Dambert het tracht te bewijzen voor Fransche organisatie, is dit soms een bewijs voor onze organisatie?

Bovendien, omdat — volgens Dambert — de Fransche cavalerie Frankrijk aan de Marne heeft gered, moet daarom Nederland ook cavalerie hebben; en zal daarom onze cavalerie-brigade Nederland redden? En als Duitschland nu eens in stede van dure cavalerie de beschikking had gehad over divisies wielrijders met duizenden goedkope mitrailleur-tjes en auto-kanonnen... was er dan geen groote kans geweest, dat zij bij hun strategische overvalling in Parijs, in Calais waren gekomen?

Volgens Dambert heeft de Fransche cavalerie in October 1917 den marsch naar Calais vertraagt. „Deze cavalerie streed, van toen af aan, niet meer te paard, maar te voet, met haar karabijnen, mitrailleurs en kanonnen, infanterie, maar als een vlotte infanterie, die op den juisten tijd op het gewenschte punt heeft kunnen zijn”.

Mitsdien juist wat ondergeteekende in zijn Maart-beschouwing heeft voorgestaan; de alle vredesjaren millioenen kostende cavalerie-brigade vervangen door de noodzakelijke vliegtuigen en door alleen in oorlogstijden op te richten, goedkope bataljons wielrijders, langs onze vele wegen. Of zijn hinderlijke, kostbare duizenden Ieren noodig voor het gevecht te voet; zijn 1 generaal, 4 kolonels, 8 luitenant-kolonels of majoors, 16 ritmeesters, 50 beroepsluitenants, dokters, paardenartsen, razend veel beroepskader, stallen, haver, hooi enz. enz., noodzakelijk alle vredesjaren om 800 huzaren het gevecht te voet te laten uitvoeren, terwijl 800 wielrijders hiervoor noodig hebben 1 majoor en een paar beroepskapiteins en -luitenants? Is dit geen verkwisting van millioenen alle vredesjaren??

Bij een compagnie wielrijders worden 4 mitrailleurs met toebehooren zonder bezwaar meegevoerd aan foudralen aan de aanwezige rijwielen; bij de cavalerie is voor het meevoeren van slechts 2 heele mitrailleur-tjes met toebehooren niet alleen enkele oorlogsjaren maar alle lange vredes-

jaren steeds benodigd 1 officier, 30 onderofficieren en minderen, 42 paarden, wagens, stallen, tuigen; en, en dan is cavalerie nog slechte infanterie, dus:.... raken ze wel wat of rijden ze liever?? Is dit een evenredig nut voor de prestatie? Is dit noodzakelijk voor onze landsverdediging?

En is dit (ik herhaal: bovendien) een argument voor het bestaansrecht van onze cavalerie? Hoe denkt men zich dat toch? Plaatsen wij ons toch eindelijk op den afstand van duidelijk zien inzake onze landsverdediging. Of denkt men zich met onze divisies een volkomen overwinning in den veldoorlog en daarna een vervolging door onze cavalerie-brigade van 1200 sabels, waarbij de vijand totaal vernietigd wordt? Het is geen oefening op de kaart!

Ten slotte is aan de orde een berispende studie van den Majoor der Infanterie J. N. Bruyn: gesteld in het Septembernummer van „de Mil. Spectator”; zij is genaamd: „Meer Cavalerie”.

De heer B. voelt het zelf: „met het gevaar voor oogen door sommigen in den lande voor erg ouderwetsch versleten te worden.” Aldus zijn begin. Dit teekent uit de pen van dezen vak-schrijver.

Maar de heer Verberne baseert zijn afschaffen onzer cavalerie niet op

1°. Te duur.

2°. Betér waar voor weinig geld.

3°. Niet meer noodig in Nederland.

maar op zijn steeds aangehaalde en dikwijls verkeerd gelezen en bestreden stelling, vervat in zijn Maart-artikel. En de inhoud hiervan is geheel anders. Juist ik overzie onze geheele organisatie en niet alleen ons veldleger.

Heb ik ergens geschreven, dat ik alleen prikkeldraad en mitrailleurs noodzakelijk acht; vroeg ik hiernaast niet steeds als zijnde ook noodzakelijk: vliegtuigen; lichte, middelbare zware artillerie met munitie in overvloed; onderzeeërs; stellingverbeteringen. Neen, mij geen eng standpunt aanwrijven, dat ik niet innam in al mijn artikelen; ik keek er onbevangeven bovenop. Collega Verberne keek niet te veel naar enkele eischen en vergat daardoor niet de andere, en ook hij wil een harmonisch geheel, waarin alle factoren naar evenredigheid voorkomen, maar hij plaatst zich daarbij niet meer op het ouderwetsche standpunt van zijn Academie-jaren, van zijn Krijgsschooljaren. Hij plaatst zich in 1917, tracht ook met veel moeite het vele ouderwetsche ingepompte af te schudden, zijn verouderde tactiekboekjes, reglementjes, en regeltjes weg te duwen. En hij wekt zijn phantasie op, springt over onze grensversperring, gaat neuzen, maakt gevechten mee in het Westen en in het Oosten, denkt zich daarna in onze landsverdediging, in onze terreinen, in onze omstandigheden, in onze ligging, in onze beurs-sukkelpartijen, in onze volkskarakter-eigenschappen en.... en in ons legermoeras. Hij praat niet mooi wat leelijk is. Hij denkt zich niet in tactische

puzzles die slagen moeten met onze ouderwetsche harmonische verhoudinkjes . . . maar hij denkt zich in den indisciplinair modern vernietigingsoorlog van 1917. En daarop is zijn stelling graniet-vast gebouwd en tevergeefs trachten enkelingen hem om te rameien.

Ook de heer Br. volgt de onjuistheid in buitenlandsche tijdschriften alleen argumenten te zoeken; aan te halen wat staat in „das Ringen um der Flanke”, geschreven voor millioenenlegers, en dit over te brengen voor onze paar honderdduizend man; offensieve millioenenlegers.

De heer Br. „kan zich haast niet denken in een oorlog van Nederland alleen tegen een groote mogendheid”. En hierin moeten wij ons juist denken. Ook België, Roemenië, Servië, Griekenland werden alleen aangevallen. Of denkt ook de heer Br. dat een tegenstander eerst eenige dagen nalatig zal wachten, om ons het noodzakelijke elders te laten ontvangen? Dat mag, dat kan een verantwoordelijk bewindsman niet denken, want deze chimère is ten doode gedoemd. Neen, de oorlog van 1917 is er niet een uit de 17e, 18e en begin der 19e eeuw, en in die verouderde bronnen moet thans niet alleen gesnuffeld worden. Wij moeten ons plaatsen op den afstand van duidelijk zien — met onze verhoudingen; ook al werd dit niet immer gedoed. In de oorlogen van de 17e, 18e en begin der 19e eeuw waren er geen luchtvaartuigen, auto-tractie, rijwielen, snelvuurgeschut, draad- en luchtgemeenschap, en die ouderwetsche heeren betrokken in October de winterkwartieren tot Juni; op dit standpunt plaats ik mij niet.

De heer Br. kan zich als infanterist maar niet begrijpen, hoe een collega-infanterist niet het groote gebrek aan cavalerie bij een Nederlandsche divisie voelt . . . en de heer Verberne antwoordt hierop, dat hij zich als infanterist maar niet kan begrijpen, hoe een collega-infanterist niet inziet, dat al hebben we nog zooveel dure divisie-cavalerie naast al onze wielrijders, dat al onze goed geofende infanterie dan toch slechts kanonnenvleesch blijft, omdat het noodzakelijke niet op moderne wijze harmonisch is gevormd. De heer Br. wil „meer cavalerie”, heeft dus in de Belgische organisatie zijn ideaal, waar twee maal meer cavalerie is dan ten onzent; maar het was daar parade en papier, het noodzakelijke ontbrak; ook België moest eerst alleen vechten: fortten zonder munitie, zonder proviand, onvoldoende schiet- en vliegtuig, maar wel veel (alle vredesjaren onnoodige millioenen kostende) cavalerie-regimenten, grootdoenerij, ouderwetsche Napoleontische beerenmutsen . . . en Europa's sterkste vesting viel in een paar weekjes, en . . . en . . . en . . . Ook Roemenië had een miniatuur grootmogendheid-legertje zonder het noodzakelijke, en ook dit werd in één hap opgeslokt en het millioenen kostende Centraal Reduit zonder vechten geheel cadeau gegeven, ook al omdat de Roemenen geheel alleen moesten vechten. En Duitschland doorzag hen. Kostbare cavalerie kan desnoods vervangen worden, het noodzakelijke niet.

En daarna geeft de heer Br. ruim vier volle bladzijden over het gebruik van cavalerie in ons velddienst-voorschrift. Ik vraag in 4 regels: is de

legerorganisatie er voor het V. V., of het V. V. voor onze legerorganisatie? Is het eerste het geval, dan geef ik mij voor het eerst gewonnen; maar dan zijn wij ook gerechtigd, om den strategisch overvallenden vijand in dezen indisciplineeren oorlog toe te roepen: Hola vrindje, in ons laatste papieren V. V. staat duidelijk in die en die puntjes, dat wij voor dat en voor dit allemaal cavalerie noodig hebben; er bleef ons dus geen geld over om ons het noodzakelijke aan te schaffen, onze infanterie is weerloos; wij hadden het noodzakelijke wel kunnen aanschaffen, maar dan hadden wij ons in zake cavalerie moeten behelpen, en . . . dit schrijft ons V. V. niet voor — dus — inrukken. En wij gaan weer rustig in onze studeerkamer door met tactische puzzle's, passend aan ons papieren V. V. en aan voorbeeldjes uit de 17e en 18e eeuw . . . en bij de bespreking . . . later . . . indien wij zijn opgeslokt . . . zeggen wij, dat onze cavalerie kranig had verkend volgens ons vroegere V. V. en was . . . vernietigd door overmacht.

Neen, voor de thans aangevoerde argumenten gaat mijn stelling niet terzijde.

Een ieder die mij bestrijdt is welkom in 's lands waarachtig belang — maar dan eerst mijn stelling goed lezen en geen buitenlandsche argumenten voor onze landsverdediging; en mij niets aanwrijven, dat ik niet zei.

Mijn systeem is: „geen vertoon maar ernst”.

Wat baten ons stellingen, loopgraven, manschappen, aanvoerders, staven, legerleiding, ministers, indien wij niet hebben het noodzakelijke? Dit is niet gezwollen, maar waarheid, die niet immer graag gehoord wordt. Indien wij het noodzakelijke niet hebben, is ons van onze voorvaderen geërfd systeem, niet anders dan tijd, arbeidskrachten en geld vermorsen.

In mijn Maart-artikel bewees ik, dat onze Cavalerie-brigade gemist kan worden, al zou zij „misschien nog wel eens diensten kunnen bewijzen”. Maar dan is ook niet meer noodig het schokvermogen van onze brigade, dan wordt niet meer gevochten in hoofdzaak met de borsten der paarden en worden al deze hiervoor noodige oefeningen uitgeschakeld.

Welnu — dan zijn alleen nog maar ruiters noodig voor divisie-ruiterij, om dienst te doen als kleine verkenningspatrouilles bij onze wielrijdersbataljons, om dienst te doen als ordonnansen, voor verbinding en dergelijke diensten; maar eenig en alleen op terreinen, die voor wielrijders bepaald onbegaanbaar zijn. Het moeten dus zijn geen cavaleristen, maar zij kunnen volstaan met de eischen te stellen aan bereden infanterie.

En wij stelden als onaantastbare eisch, dat onze organisatie steeds geheel moet voldoen in oorlogsjaren en zeer goedkoop moet zijn alle lange vredesjaren. Welnu, dan alleen 's lands eischen, en geen half-

werk — nuchter redeneeren. Dan ook geen aparte divisie-cavalerie, want daarbij behooren onnoodige millioenen alle vredesjaren. Neen — wij wenschen bij onze 12 regimenten veld-artillerie een dusdanige paarden-organisatie, dat de stampaarden, die bij de batterijen alle vredesjaren noodzakelijk zijn voor de oefeningen, dat die hoog noodige paarden in oorlogstijden gebezigd worden voor divisie-ruiterij; en dat dus bij de veld-artillerie die eenvoudige diensten geleerd worden aan het personeel. Dit systeem werd ook gevolgd bij mijn o. h. mitrailleurafdeeling en leverde nooit eenig bezwaar. Bovendien zijn bezwaren om overwonnen te worden. Een moderne veldslag is geen Carré-voorstelling.

De tractie van onze 12 regimenten veld-artillerie is in oorlogstijden met gevorderde paarden; ook dit is bewezen in het buitenland en hier, dat hiertegen geen overwegende bezwaren bestaan; niet bij het begin en niet op den langen duur. Kostbare Ieren zijn niet noodzakelijk.

En ik herhaal: de nieuw op te richten 8 veld-regimenten nog heden organiseeren uit de af te schaffen cavalerie; wij gunnen onzen kamraden van het ruiterwapen gaarne deze reuzenpromotie in het belang van ons bestaan, van ons leger en ook van hen zelf.

Eerst dan kunnen wij ons alle vredesjaren het noodzakelijke aanschaffen.

„Stefani wijst er verder op, dat het personeel der cavalerie in groot aantal dienst doet bij de bommenwerpers, de mitrailleurs en den vliegdiens, n.l. 13.000 man, terwijl honderden officieren dienst doen bij de artillerie en het vliegwezen.

In menig gevecht vergoot de cavalerie haar bloed naast de zuster-wapens.”

Onze kostbare Cavalerie-brigade is niet noodzakelijk voor onze landsverdediging; wij bezigen honderden vliegtuigen en c. q. bataljons wielrijders met enkele patrouille-ruiters. Geen bezwaren zoeken. Weer herhaal ik.

Resumeerende:

Het Nederlandsche volk wil zich verdedigen en wil voor zijn verdediging jaarlijks zijn krachten en millioenen offeren.

De huidige Minister van Oorlog wil doeltreffende vechtmiddelen aanschaffen; mitsdien geen millioenen vermorst.

Onze legerorganisatie moet thans herzien.

Onze noodzakelijke strijdkrachten moeten de korte oorlogstijden geheel voldoen — en de lange vredesjaren zoo min mogelijk kostbaar en drukkend zijn; de aanschaffing en aanvulling moet zooveel mogelijk binnen onze grenzen kunnen geschieden.

Noodzakelijk is:

- a. Een modern vliegerkorps voor onze stellingen en ons veldleger.
 - b. Algeheele moderniseering van onze stellingen en forten, zoomede aanbouw van nieuwe kustforten. Geen versterkingskunst volgens recept.
- Vernieuwing en completeering van vestingartillerie, pantserfortartillerie;

verbreeding van al onze inundatiekaden; magazijnen prikkeldraad, mitrailleurs, munitie, enz. enz.

c. Voor ons veldleger 6 divisien; of beter nog, — want het brigadeverband is voor onze landsverdediging niet noodzakelijk — thans onmiddellijk 4 legerkorpsen, later uit te breiden tot 6 legerkorpsen.

Elk legerkorps bestaande uit 2 divisien.

Elke divisie:

a. 1 bataljon wielrijders plus mitrailleurs, waarbij c. q. voor bepaald onbegaanbare terreinen patrouilleruiters.

b. 3 regimenten infanterie, waarbij per compagnie 4 mitrailleurs op handkarretjes.

c. 1 regiment veldartillerie, waarbij ook het eskadron patrouilleruiters der divisie wordt opgeleid.

d. 1 comp. pioniers met inf. encadreering.

e. Verdere hulpen.

Een dergelijke macht zal hier vertrouwen en elders respect afdwingen; men doorziet ons elders.

Indien dit voor onze landsverdediging noodzakelijke geheel in orde is — eerst dan zullen ook wij dankbaar aanvaarden een of desnoods meer Cavalerie-brigades, die thans alle lange vredesjaren onze millioenen, die onmisbaar zijn voor onze noodzakelijke vechtmiddelen, opslokken; een Cavalerie-brigade, die steeds goed en meestal beter in oorlogstijden hier te lande vervangen kan worden door hier noodzakelijke wielrijders, mitrailleurs en patrouilleruiters — en bovendien later nog door onmisbare vliegtuigen.

Eindelijk ernst.

Doen!

NASCHRIFT DER REDACTIE.

De Redactie ontving destijds een artikel van de hand van den Heer Gelderman, Majoor der Cavalerie, getiteld: „Onze Legerorganisatie zonder Cavalerie?” met verzoek tot spoedige plaatsing.

Gelet op den inhoud van het stuk wenschte de Redactie tegemoet te komen aan de verlangens van genoemden Heer en gaf zij order tot plaatsing in het reeds ter perse zijnde Julinumnummer. Om de verschijning van dat nummer niet noodeloos te vertragen, verrichtte de Redactie zelf alle correcties en schrapte daarbij zonder voorkennis van den schrijver — tijd tot overleg ontbrak — een gedeelte van het artikel, waarvan de publicatie haar in dezen tijd niet gewenscht voorkwam, daarbij evenwel angstvallig zorgdragende dat de strekking van het betoog van den Heer G. volkomen onaangetaast bleef.

De Heer G. wilde daarop het in de Juli-aflevering verschenen artikel niet meer beschouwd zien als door hem te zijn geschreven en sommeerde de Redactie aan zijn wensch openbaarheid te geven.

De Redactie heeft daarop den Heer G. deze aangelegenheid schriftelijk toegelicht.

De gegeven toelichtingen konden den Heer G. blijkbaar niet voldoende bevredigen; althans de Redactie ontving van meerdere zijden de mededeeling, dat door dien Heer aan verschillende officieren een drukwerk was rondgezonden, waarin was vermeld, dat hij niet meer als schrijver van het bedoelde artikel wenschte te worden beschouwd.

Met bovenstaande verklaring acht de Redactie dit incident gesloten.

Ten aanzien van vorenstaand artikel van den Heer Verberne wenscht de Redactie het volgende op te merken.

In de Maart-aflevering verscheen van de hand van genoemden Heer een artikel getiteld „Onze Legerorganisatie”.

Uit enkele door de Redactie gestelde noten, kon schrijver blijken, dat, ten aanzien van het belangrijkste punt, de Redactie met hem van meening verschilde.

Het stuk van den Heer Verberne werd in de Juli-aflevering beantwoord door den Heer Gelderman, terwijl de Heer Bruyn zich in het September-nummer als tegenstander van den Heer V. deed kennen.

De Redactie, zich op het standpunt plaatsende, dat eene gewichtige zaak, als „Onze Legerorganisatie” van meerdere kanten moet worden bekeken, heeft den Heer V. de gelegenheid gegeven zijn tegenstanders te beantwoorden.

Hij doet zulks op de hem eigenaardige wijze.

Hoewel de Heer V. zijn neergeschreven stellingen bij herhaling besluit met de woorden: „Dit is onaanstaar” en daardoor debat feitelijk uitsluit, wenscht de Redactie toch eenige opmerkingen te maken.

Wanneer de Heer V. wenscht, dat de organisatie van onze strijdkrachten geen politieke twistappel vorme, dan gaan wij met hem accoord, doch hij weet even goed als de Redactie, dat in Nederland die wensch niet wordt bereikt. Hebben bij ons niet alle partijen verstand van militaire organisatie? Hoe dikwijls is een Minister van Oorlog niet het doelpunt van het politieke steekspel? Geloof de Heer V. inderdaad, dat hij de eenige is, die inziet de noodzakelijkheid van aanschaffing van: „duizenden rookpluimlooze mitrailleur-tjes op drievoet-affuit”, van meerdere kanonnen, van meer prikkeldraad, enz.

Heeft hij zich niet eens afgevraagd, of wel eens pogingen zijn aangewend om het ontbrekende aan te schaffen? Zijn dan al onze bewindslieden zóó kortzichtig geweest? Welk lichaam trok vóór 1 Augustus 1914 o! zoo gaarne de koorden van de beurs dicht? Is in onzen volksaard in den loop der tijden iets gewijzigd? Thans dreigt er ge-

vaar, dus.... er is geld. Als wij nu zelf konden fabriceeren was het ontbrekende reeds lang aangevuld; daarvoor was het heelemaal niet noodig de Cavalerie-Brigade af te schaffen.

Gij leest niet, zou de Heer V. zeggen. „Lezen — en omvatten en onthouden.” Ja, wij lezen wél: „En gebleken is” — wij spatieeren — „dat dat alles en nog veel meer nimmer zal kunnen worden aangeschaft, indien wij het niet noodzakelijke afschaffen. En „dit is in hoofdzaak onze kostbare Cavalerie-Brigade met Rijdende „Artillerie”. Wij vragen: waaruit is dat gebleken?

Zou — en deze vraag klemt des te meer bij de veel sterkere infanterie en de vermeerderde artillerie, die de Heer V. terecht wensch — voor het tegenwoordige het beetje cavalerie, dat wij nu hebben, niet meer op zijn plaats zijn? Eene legerleiding, die met massa's moet werken, zouden wij ernstig beklagen, indien haar het cavalerie-verkeningsorgaan was ontnomen en zij alleen beschikte over vliegtuig-, wielrijdersafdeelingen en patrouilleruiters. (Wij laten nog daar de wijze, waarop de Heer V. die wielrijdersafdeelingen wil organiseeren.)

Neen, Kapitein Verberne! het is geen oude school die predikt, dat de leiding dier massa's in alle terreinen, bij alle weersgesteldheid en op alle tijdstippen zich vrijheid van handelen moet kunnen voorbehouden en om dat te verkrijgen is de cavalerie — hier wordt niet gedacht aan, schrijvers „patrouilleruiters voor bepaald onbegaanbare terreinen” — even onontbeerlijk, als de wielrijders en de vliegeniers. Daartoe zal de schepping eener combinatie noodzakelijk zijn.

De Heer V. zegt ergens in zijn betoog, dat, om tot zijn doel te geraken, het aanbevelenswaardig is eenigszins te overdrijven. Naar de meening der Redactie is hem dat laatste meesterlijk gelukt.

Militair politiek Maandoverzicht.

(Afgesloten 31 October 1917.)

NEDERLAND. Het vervoer van zand en grint door ons land naar België is de aanleiding geworden tot een punt van verschil tusschen de Nederlandsche en Engelsche regeering.

Onze regeering beroept zich op de bepalingen van de Rijnvaart-acte en artikel 7 van het Landonzijdigheidsverdrag. Tegenover de door de Britsche regeering geuite zienswijze, dat de voor de wegen in België gebezigde materialen moeten worden beschouwd als voor militaire doeleinden bestemd, stelt de Nederlandsche Regeering het feit, dat, al zijn goede verkeerswegen voor een leger van groot belang, die wegen ook in een bezet land hun natuurlijk karakter van vredeswerken behouden. Bovendien verplicht artikel 43 van het Landoorlogsreglement den militair bezetter om in het bezette gebied de openbare orde en het openbare leven zooveel mogelijk te herstellen en te verzekeren, en het zou in strijd zijn met de onzijdigheid hem daarin te belemmeren.

Aan den wensch der Britsche Regeering om den doorvoer van zand, grint en steenslag naar België te verhinderen, zal de Nederlandsche Regeering slechts kunnen voldoen wanneer de Britsche Regeering haar aantoot, dat, in strijd met de verklaringen der Duitsche overheden en de bevindingen der Nederlandsche officieren, de doorgevoerde materialen voor oorlogswerken worden gebezigd.

De Engelsche Regeering heeft als dwangmaatregel het telegrafisch handelsverkeer tusschen Engeland en ons land stopgezet, zoodat wij feitelijk geheel van onze koloniën geïsoleerd zijn, temeer waar de scheepvaartverbinding met de koloniën onmogelijk is geworden door de weigering der geallieerden onze schepen in Amerika of Zuid-Afrika te laten bunkeren.

Mede in verband met de zand- en grint-questie wordt gemeld, dat de uitvoer van rijst uit Rangoon naar Nederland en koloniën verboden is.

In Amerika liggen nog steeds 84 Nederlandsche schepen met graan, enz. tezamen meer dan een kwart millioen ton metend, die geen toestemming tot uitvaren kunnen krijgen omdat de Amerikaansche Regeering meent, dat geen voldoende waarborgen gegeven zijn, dat de lading niet direct of indirect aan Duitschland ten goede komt.

Ook schijnt men op deze wijze de Nederlandsche reederijen tot deelname aan de Amerikaansche kustvaart te willen dwingen.

Uit Engeland is thans alle uitvoer, behalve van drukwerken, naar de neutrale landen verboden.

Met Duitschland is eene kolenovereenkomst tot stand gekomen. Duitschland zal per maand 250.000 ton kolen leveren, benevens ijzer en staal. Nederland verplicht zich daarentegen tot de levering van kaas en boter, en een Duitsch bankconsortium krijgt een crediet op langen termijn. Deze overeenkomst loopt tot einde Maart 1918. Ook met Oostenrijk is een contract gesloten; dit land levert voornamelijk hout en olie.

De Deutsche Regeering geeft een, met de Nederlandsche lezing sterk verschillend, relaas over de neutraliteitsschending van Deutsche water-vliegtuigen in de Wielingen op 25 September. Onze Regeering handhaaft hare meening. De Deutsche Regeering heeft verontschuldigen aangeboden over de neutraliteitsschending boven Eindhoven op 9 Augustus.

Een onbekend vlieger heeft op 1 October bommen laten vallen op Sluis.

Het stoomschip „Parkhaven” in ballast op weg naar Engeland om steenkolen te halen, is zonder waarschuwing getorpedeerd.

Op 15 October is de Export-Centrale opgericht, nadat het kapitaal was volteekend.

BELGIË. Paul Hymans is benoemd tot minister van economische aangelegenheden. Dit nieuwe departement heeft tot taak het economisch herstel van België na den oorlog te bestudeeren.

Het Belgisch beheer der Posterijen is met 1 Januari a. s. gesplitst in Waalsch en Vlaamsch beheer.

Door den brand van Duinkerken is aan de hoofdstapelplaats van het Belgische leger groote schade aangebracht.

In Duitsch Oost-Afrika hebben Belgische troepen onder Majoor Muller, Mahenge, de laatste districtsplaats, die nog in Deutsche handen was, veroverd.

DUITSCHLAND. De Al-Duitsche propaganda van de „Vaterlands-partei” is oorzaak geweest van eene nieuwe politieke crisis in Duitschland. Zooals reeds in het vorig maandoverzicht vermeld werd, beschuldigden het Berliner Tageblatt en eenige andere bladen de Regeering er van, oogluikend toe te laten, dat een aantal hooge ambtenaren en legerautoriteiten op hunne ondergeschikten pressie uitoefenden zich bij die partij aan te sluiten, en zoodoende ageerden tegen de Rijksdagminderheid en de Regeering.

In den Rijksdag werd hierover geïnterpelleerd door den socialist Landsberg, waarop de Minister van Oorlog, von Stein, een onvoldoend geacht antwoord gaf. Het weinig gelukkig optreden van Helfferich, die namens den kanselier sprak, maakt de spanning nog grooter. Michaelis wist door zijne verklaringen den Rijksdag weer eenigszins tot rust te brengen, hoewel zijne opmerking, dat de onafhankelijke socialisten het bestaan van Rijk en Staat in gevaar brachten, der Regeering de oppositie van die partij bezorgde.

Hoogst ongelukkig was daarna de rede van den Minister van Marine, von Capelle, die meedeelde, dat er opstand op de vloot geweest was, en de schuld daarvan wierp op de rijksdagafgevaardigden Dittmann, Haase en Vogtherr. Deze beschuldiging scheen zeer overdreven, en namens de socialistische meerderheidspartij verklaarde Ebert, dat deze partij thans niet meer met de Regeering samenwerken kon. Eene motie van wantrouwen werd echter verworpen, met slechts de stemmen der beide socialistische partijen vóór.

Von Kühlmann hield daarna eene rede over het buitenlandsch beleid. Volgens hem was Elzas-Lotharingen het eenige beletsel voor vrede, en op dit punt zou Duitschland nooit toegeven. Von Kühlmann's kalmeerende rede heeft echter niet kunnen beletten, dat de positie van de Regeering geschokt is. Men zegt, dat Michaelis en von Capelle zullen verdwijnen, en verschillende namen worden als hunne opvolgers genoemd. De meeste kans voor de betrekking van Rijkskanselier schijnt thans von Hertling te hebben.

Eene aanvullingsbegrooting voor den post van onderkanselier werd tenslotte ook aangenomen. Helfferich werd met dit ambt belast.

Uit een militair oogpunt had Duitschland eene voorspoedige maand; afgezien van eenige tactische voordeelen der Entente, op het Westfront bij Yperen en aan de Aisne, gelukte het den Centralen door eene stoutmoedige landing de Russische eilanden in de golf van Riga te bezetten, en in het eind der maand de Italiaansche linie te doorbreken, waardoor de Italianen al het gebied verloren, dat zij in elf Isonzo slagen veroverd hadden, en op zoodanige wijze naar de Povlakte teruggedreven werden, dat de gevolgen van deze overwinning niet zijn te overzien.

Maar ook voor den vrede werd ernstig gewerkt. In Frankfort is eene groote betooging gehouden voor vrede door vergelijk, in den zin der Rijksdag resolutie. De Berlijnsche predikanten legden eene verklaring in gelijken geest af. Eveneens 49 Berlijnsche professoren, in tegenstelling tot 1100 uit geheel Duitschland, die beweerden, dat de tegenwoordige Rijksdagmeerderheid geen recht heeft over bestaansquesties van het Deutsche Rijk te beslissen. De Vorwärts schrijft, dat ook na de overwinning in Italië geen wijziging gebracht mag worden in de vredespolitiek van Duitschland.

De Al-Duitsche Bond heeft op een jaardag een motie aangenomen, waarin gezegd wordt, dat de uitbreiding der Duitse grenzen, zoowel naar het Westen als het Oosten, oorlogsdoel blijven moet, en waarin een afkeuring wordt uitgesproken over het besluit der Rijksdagmeerderheid.

Naar gemeld wordt zijn deze maand besprekingen over de toekomst van Elzas-Lotharingen gehouden. Binnen kort zou het Rijksland tot Bondstaat verheven worden met monarchalen regeeringsvorm en parlementaire democratie.

Te Würzburg is de partijdag der sociaal-democratische partij gehouden. De partij bleek eensgezind in haar besluit tot oppositie tegen de Regeering, en eveneens omtrent de landsverdediging en het behouden

van Elzas-Lotharingen, maar de gehoopte verzoening van meerderheids- en minderheidspartij bleef uit.

De 7e oorlogsleening heeft 12½ milliard opgebracht.

Von Kühlmann heeft te Boeda-Pest nog verklaard, dat Duitschland en Oostenrijk er niet aan dachten na den oorlog nog een economischen oorlog te voeren. De Rijksdag heeft een wetsontwerp aangenomen voor het herstel van de Deutsche koopvaardijvloot, alleen de socialisten stemden tegen.

Volgens Wolff zijn in de maand September in het geheel 672.000 br. reg. ton van de, voor de geallieerden bruikbare, koopvaardij-scheepsruimte vernietigd. Daardoor zijn de tot nu toe verkregen resultaten van den onbeperkten duikbootoorlog tot 6.975.000 br. reg. ton gestegen.

Als represaille tegen de op Engeland geworpen bommen, hebben vliegers der Entente Frankfort gebombardeerd.

Peru en Uruguay hebben de diplomatieke betrekkingen met Duitschland verbroken.

Brazilië heeft den oorlog verklaard.

De Saksische Tweede Kamer heeft besloten de samenstelling der Eerste Kamer in eenigszins democratischen zin te wijzigen.

De drie leden van den nieuwen Poolschen regentschapsraad zijn thans benoemd en geïnstalleerd. In een manifest verklaart de raad den grondslag te willen leggen voor een onafhankelijken machtigen Poolschen Staat, met eene krachtige Regeering en eigen krijgsmacht.

De „Dresdener Nachrichten” meldt, dat in Zwitserland invloedrijke financiers van Centrale- en Entente zijde geconfedereerd hebben over den ruil van, aan beide zijden minder gewenschte, geldswaarden; eene dergelijke transactie zou dus ook in Nederland mogelijk zijn. De gelegenheid tot personenvervoer op de Deutsche spoorwegen is verminderd, waardoor ook het verleenen van verlof belangrijk beperkt is.

OOSTENRIJK-HONGARIJE. Graaf Czernin heeft te Boedapest eene belangrijke redevoering gehouden ten gunste van arbitrage en algemeene ontwapening na den vrede, en tegen den oeconomischen oorlog, daarmede de verklaringen onderstrepend, die in de antwoordnota's van de Middenstaten aan den Paus voorkwamen. In Duitschland heeft deze rede echter niet algemeen instemming verwekt.

De algemeene vredeswensch is weer op vele plaatsen tot uiting gekomen. Op het Weenske raadhuis had eene vredesmanifestatie plaats van de christelijk-sociale partij, waarbij Prins Lichtenstein en burgermeester Weisskirchner het woord voerden. De „Arbeiter-Zeitung” heeft den eisch gesteld, dat de Middenstaten een democratisch voorstel zouden doen, hetgeen Rusland zeker zou aannemen. Karolyi heeft eene interpellatie ingediend over de redevoering van von Kühlmann, hij wil van Elzas-Lotharingen een bufferstaat maken, en verklaarde zich een tegenstander van eene Midden-Europeesche aaneensluiting. Ook de Duitsch sociaal-democratische partijdag

te Weenen gehouden, heeft zich tot zijne voornaamste taak gesteld, de voorbereiding van den vrede. De Partij besloot al het mogelijke te doen tot vredesonderhandeling op den grondslag van het Nederlandsch-Scandinavisch manifest van Stockholm.

Aan den anderen kant wordt volgens de socialistische Nepsawa in Hongarije krachtige Al-Duitsche propaganda gevoerd.

Het Oostenrijksche Huis van Afgevaardigden heeft eene 4 maandelijksche begrooting aangenomen, en negen milliard oorlogscredieten toegestaan. Deze overwinning van de Regeering werd tot stand gebracht door eene verzoening met de Polen, aan wie de Regeering den invoer van het burgelijk bestuur in Galicië heeft toegezegd. De Zuid-Slaven echter blijven weerbarstig, ook de Roethenen, die beweren, dat de Regeering nu de Oekrainers aan de Polen overlevert. Ook de Tsjechen blijven oppositie voeren, de Tsjechisch katholiek-nationale afgevaardigden besloten samen te werken met den Tsjechischen Bond en te streven naar een onafhankelijk-Tsjechischen staat onder Habsburger dynastie. Voorloopig is het ministerie Seidler echter gered.

In Hongarije is de minister van Justitie afgetreden en vervangen door den kiesrechtminister V a z s o n y i.

Tusschen Hongarije en Oostenrijk zijn weer moeilijkheden ontstaan, daar Hongarije zijne grenzen gesloten heeft voor vet en varkensvleesch, wat in strijd zou zijn met bestaande wetten. Ook heerscht in Weenen ontstemming over het feit, dat in Boedapesth allen vreemdelingen, dus ook Oostenrijkers, die daar niet voor zaken gevestigd zijn, gelast is na 14 dagen tijd de stad te verlaten.

Minister Wekerle heeft in het Magnatenhuis medegedeeld, dat de Ausgleich met Oostenrijk voor 20 jaar beklonken was. Om technische redenen kan deze echter nog niet in werking treden; de regeering overwoog daarom een voorloopige Ausgleich voor den tijd van 1½ jaar.

ITALIË. Volgens de Giornale d'Italia heeft de Paus eene nota aan de Entente gezonden, waarin hij mededeelde, dat Duitschland bereid was België en Noord-Frankrijk te ontruimen en waarin hij verdere bemiddeling aanbood. Antwoord is hierop niet bekend geworden, trouwens de Entente, behalve Amerika, heeft nog steeds niet op de eerste pause-lijke nota geantwoord.

Volgens de Kölnische Zeitung heeft de Paus in de laatste dagen dezer maand druk geconfereerd met Fransche bisschoppen. Men wil hierin de voorbode zien van eene nieuwe vredesactie met hulp van het internationaal Episcopaat.

In de Kamer heeft zich eene nieuwe partij gevormd, oorspronkelijk van 45 afgevaardigden, waaronder Giolitti en Ferri. De laatste heeft eene motie ingediend, om tezamen met de bondgenooten vredesonderhandelingen in te leiden, o. a. op den grondslag van wederzijdsche gebiedsafstand en schadeloosstelling. De groep, die thans 107 leden telt, zou, heeft den naam van Parlementaire Unie aangenomen.

Zowel door de oppositie van deze groep als tengevolge van de debatten over de levensmiddelenvoorziening bleek de positie der regeering verzwakt. De ex-minister Nitti had reeds de officieele socialisten over eene deelneming aan een burgerlijk ministerie gepolst, hetgeen door de „Avanti” bij voorbaat als mogelijk werd afgewezen. Na eene redevoering van Sonnino werd vrij onverwacht eene motie van vertrouwen in de regeering met 314 tegen 96 stemmen verworpen. Het ministerie Boselli is dien ten gevolge afgetreden. Voorloopig is slechts bekend, dat Orlando met de vorming van een nieuw kabinet belast is.

Als opvolger van Canepa is de onderstaatssecretaris aan het ministerie van bewapening en munitie, Generaal Alfieri, benoemd tot hoofd van het levensmiddelen-departement.

In het begin van den oorlog heeft deze als hoofd van de intendance groote diensten bewezen.

Het blijkt thans wel, dat het oproer in Turijn, in de maand Augustus, zeer ernstig geweest is. Vooral in Noord-Italië schijnt, sinds het bezoek van de Russische Sovjet-leden, de vredesstemming zeer versterkt.

Er is volgens de Times in Italië ongeveer drie millioen ton graan te kort. Volgens dit blad moet maandelijks 250.000 ton ingevoerd worden om den weerstand van Italië mogelijk te maken.

De Ministers van Oorlog en Marine zijn gemachtigd tot een nieuw crediet van 400 millioen Lires.

Niet geheel onverwacht is in het eind der maand een Duitsch-Oostenrijksch offensief tegen Italië begonnen, ongeveer gelijktijdig met de politieke crisis. Nadat het front op drie plaatsen doorbroken was, heeft de aanval al dadelijk geleid tot herovering van al wat Cadorna moeizaam in elf Isonzoslagen veroverd had. De Oostenrijkers staan thans in de vlakke van Venetië, en voor Italië dreigt een militaire débâcle van verstrekkende gevolgen.

FRANKRIJK. Frankrijk heeft in deze maand drie schandaal-zaken in de kamer beleefd, n.l. de zaak-Turmel, de zaak-Bolo en de zaak-Malvy.

Turmel, de afgevaardigde voor Guincamp, werd verdacht aan Duitschland het in geheime zitting besproken Russisch-Fransche Rijnverdrag verkocht te hebben, waardoor Michaelis in staat was daarover onthullingen te doen. Hij is gearresteerd.

Bolo-Pascha, de financieele adviseur van den ex-Khediye van Egypte, had voor groote sommen, die hem van Duitsche zijde verstrekt zouden zijn, de bladen „Journal” en „Rappel” gesteund, om daarmede het oorlogsvuur in Frankrijk aan te blazen en zoo indirect de Al-Duitsche propaganda te steunen, die zich op artikelen in die bladen beriep om de Fransche annexatie-zucht te bewijzen. Hij werd gearresteerd, toen bekend werd, dat de Duitsche Bank in Amerika hem 10 millioen francs uitbetaald had. Ook in Italië zou Bolo gewerkt hebben.

De oud-minister Malvy werd door Daudet, den hoofdredacteur van de „Action Française”, beschuldigd sinds drie jaar alle staatsgeheimen aan Duitschland verkocht te hebben en zelfs getracht te hebben in de Raad van Defensie te komen, om aan de Duitsche legerleiding de plannen van den aanval bij Chemin des Dames te verraden. In de kamer heeft Malvy zich tegen deze aantijgingen verdedigd, en nadat eene motie van vertrouwen in de regeering aangenomen was, heeft Painlevé de vervolging van Daudet toegezegd. De regeering heeft een communiqué uitgegeven, waarin verklaard wordt, dat de beschuldigingen tegen Malvy onwaar zijn, zoowel wat betreft het verraden van militaire en politieke geheimen als het verwekken van militaire onlusten.

Door eene alsnog vrij duistere zaak is er eene crisis in de regeering ontstaan. Briand zou van von Bulow een vredesvoorstel ontvangen hebben, waarin Duitschland aanbood behalve België ook Elzas-Lotharingen af te staan. Briand deelde dit mede aan Ribot, die het voorstel voor een valstrik hield en er niet verder op inging. Daarna eerst legde von Kuehlmann de verklaring af, dat Duitschland nooit iets van het Rijksland afstaan zou. In eene geheime kamerzitting heeft men Ribot's verklaring ontoereikend geacht. Bovendien was men in de Kamer ontevreden over het te zachte optreden van Painlevé tegen Daudet. Het ministerie Painlevé stond wankel, Poincaré weigerde echter de ontslagaanvraag in te willigen en slechts Ribot werd opgeofferd.

Barthou volgde hem als Minister van Buitenlandsche Zaken op. Bij zijn eerste optreden in de Kamer constateerde deze de saamenhorigheid van Frankrijk met Rusland en zijn vertrouwen in het Russische leger, en verklaarde ook dat Frankrijk staan bleef op zijne eischen omtrent de teruggave van Elzas-Lotharingen. Over Ribot's bufferstaat aan den Rijn sprak de minister niet. Albert Thomas zeide de regeering zijn steun toe, eene motie van vertrouwen werd echter met een slechts betrekkelijk geringe meerderheid aangenomen.

Aan het front hadden de Franschen eenige successen; behalve bij Yperen, voornamelijk bij een onverwachten aanval in het Aisne-gebied. Een mooi succes voor den Franschen luchtafweerdienst was de uitéenjaging van eene vloot Zeppelins, waarvan er 5 boven Fransch grondgebied werden vernietigd of gedwongen te landen.

Volgens Duitsche berichten zou Duinkerken grootendeels verbrand zijn door bommen uit vliegmachines geworpen.

De Fransche socialisten zijn in Bordeaux bijeengekomen. Eene motie van de meerderheidspartij is hier met groote meerderheid aangenomen. De nationale verdediging blijft dus door de partij gesteund en medewerking aan de Regeering werd toegezegd. Dit beteekent een nederlaag voor de minderheidspartij, die tegen deelneming aan de Regeering en voor eene internationale bijeenkomst is, zoowel als voor de Zimmerwald-fractie, die voor weigering der oorlogscredieten is. Morel

van de meerderheidspartij sprak zich zelf uit voor een zegevierenden vrede en tegen den vrede door vergelijk.

Het congres van de (Zimmerwaldsche) socialisten van de Seine-Bond heeft met bijna algemeene stemmen besloten tot het uitstooten van Hervé uit de socialistische partij.

Te Parijs zijn huiszoekingen gedaan op het bureau van de „Action Française”, er zouden wapens gevonden zijn, en aanwijzingen over een complot om den burgeroorlog te verwekken. Het geval is nog vrij duister, dat het een royalistisch complot zijn zou is echter niet zeer waarschijnlijk.

Volgens de „Matin” is de oogst van dit jaar 35 millioen centenaars graan, terwijl het in normale tijden 85 à 90 millioen is. Het zou de slechtste oogst van de laatste halve eeuw zijn.

ENGELAND. Er is deze maand weer veel gesproken over oorlogsdoeleinden en vredeseischen. Asquith, Churchill en Smuts hielden in het begin van de maand redevoeringen, de laatste toonde zich zeer overtuigd, dat Duitschland eigenlijk reeds verslagen was, door het mislukken van den duikbootenoorlog en zijn voortdurenden terugtocht op het Westfront. Het was dus niet noodig den Rijn te bereiken. Cecil verklaarde in het Lagerhuis, dat Engeland krachtig de Russische vrijheid zou verdedigen en ook Roemenië helpen. Lloyd George, Bonar Law en Smuts spraken in het eind der maand te Londen, de eerste drong aan op grootere zuinigheid, Bonar Law waarschuwde, dat als de Entente haar doel niet bereikte, later groote sommen voor bewapening zouden moeten worden betaald, beiden waren pessimistisch over de nabijheid van den vrede. Carson sprak in Portsmouth en Smuts in Sheffield, de laatste zeide, dat de afstand van België geen vredesonderhandelingen vooraf gaan moest, en waarschuwde Duitschland, dat hoe langer het wachtte, hoe slechter zijne conditiën zouden worden.

Cecil heeft in het Lagerhuis aangekondigd, dat op verzoek van de Russische Regeering eene conferentie van de Regeeringen der Geallieerden zou plaats hebben tot herziening der oorlogsdoeleinden.

Engeland heeft den 8en dezer maand alle uitvoer naar Scandinavië en Nederland stopgezet. Over den kolenuitvoer naar ons land wordt niets meer gehoord. Volgens „Daily Chronicle” zal er dezen winter geen gebrek aan brood en vleesch in Engeland zijn, maar wel aan vet.

De Labour-partij heeft in zoo verre haar oorlogsdoeleinden gewijzigd, dat niet meer als vroeger de teruggave van Elzas-Lotharingen als noodzakelijke vredesvoorwaarden geldt, maar zij deze zaak door een referendum wil laten beslissen.

De „Daily Telegraph” schrijft een pessimistisch artikel over den toestand der Engelsche scheepvaart.

Ook in Ierland blijft het de Engelsche Regeering niet voor den wind gaan. De Sinn-Feiners steken het hoofd weer meer op en houden

openlijk betoogingen en oefenen zich in Iersche uniform met de wapenen. Eenige gevangen Sinn Feiners hebben eene hongerstaking beproefd, omdat ze als krijgsgevangenen behandeld wenschten te worden, en niet als gewone misdadigers. Thomas Ashe, een van hen, is hieraan bezweken. Zijne begrafenis was aanleiding tot groote demonstraties. De „Daily Telegraph” zegt, dat in Ierland geen wet meer geldt, en de toestand gelijk staat met burgeroorlog. Duke, de minister van Ierland, heeft in het Parlement zijn beleid verdedigd na eene motie van Redmond; hij zeide, dat de bedoeling der Ieren was de conventie te doen mislukken, 200.000 Ieren hadden zich in dienst gesteld van de vijanden van Engeland om oproer te maken. Redmond's motie werd verworpen.

Voorts hebben de Sinn-Feiners eene eigen conventie in Dublin gehouden. Er is daar met algemeene stemmen een ontwerp van staatsregeling aangenomen, waarbij de internationale erkenning van Ierland als onafhankelijke republiek wordt verlangd. Door den invloed van den nieuwen vice-president Griffin schijnt de beweging meer in vrede-lievende banen te worden geleid.

In Canada, waar het verzet tegen den dienstplicht instemming vond bij een deel der liberalen, zal een coalitie-ministerie gevormd worden uit een gelijk aantal conservatieven en liberalen. De oppositie zal daarmede echter nog wel niet gebroken zijn.

De Sultan van Egypte is overleden.

De aanvallen op het front bij Yperen duren voort, voorloopig nog zonder veel resultaat. Toch kan de geleidelijke druk op het Duitsche front ten slotte leiden tot eene ontruiming van de kust. De militaire-politieke situatie wordt dan voor Nederland ongunstiger.

Lord Curzon heeft medegedeeld, dat Canada 340.000 man voor den dienst over zee gezonden heeft, Australië 300.000, Nieuw-Zeeland 120.000, Zuid-Afrika 60.000 en New-Foundland 4.000.

RUSLAND. Op de democratische conferentie te St. Petersburg, reeds in het einde der vorige maand bijeengekomen, blijken de Bolsjewiki eene zeer groote minderheid gehad te hebben en eene sterke oppositie tegen Kerenski te hebben gevoerd. Er werd besloten eene actieve politiek voor algemeenen vrede te voeren en een voorloopig parlement samen te stellen van 231 leden, dat geen wetgevende maar slechts adviseerende bevoegdheid zal hebben. Het voorstel tot vorming eener coalitie regering werd met 813 tegen 180 stemmen verworpen.

Desniettenstaande en misschien door de verklaring van Kerenski, dat een zuiver socialistisch ministerie voor de binnenlandsche en buitenlandsche politiek onmogelijk zou zijn, is er toch een coalitie-kabinet samengesteld, waaraan 6 socialisten en 11 leden van de burgerpartijen deelnemen. Kerenski blijft minister-president en opperbevelhebber. Terestjenko houdt buitenlandsche zaken. De minister van handel Konowalof werd vice-president van den ministerraad. Aanhangers

van de uiterste linkerzijde hebben er geen zitting in. In een aantal manifesten heeft de nieuwe regeering getracht de klippen te omzeilen, door enerzijds te beloven den oorlog met meer kracht te voeren en anderzijds, dat zij op de aanstaande conferentie der geallieerden voor de revolutionaire beginselen zal opkomen en naar een spoedigen vrede zonder veroveringen zal streven. Ook zal zij, ter bestrijding van werkeloosheid, eene geleidelijke demobilisatie voorbereiden.

Het voorloopige parlement is intusschen te St. Petersburg bijeengekomen. De maximalisten verlieten reeds bij de eerste zitting de zaal. Kerenski verklaarde er in eene van zijne redevoeringen, dat de Entente zonder verraders en fanatici met Kerstmis reeds een eervollen vrede had kunnen hebben.

De toestand in het Rijk blijft nog steeds onzeker. Eene spoorwegstaking heeft slechts kort geduurd, er komen echter nog telkens berichten van opstanden, o. a. in Bessarabië en in Charkow. Wegens den onzekeren toestand in Archangel heeft Frankrijk zijne munitie-leveranties aan Rusland stopgezet. De munitie-aanmaak is in het land zelf sterk verminderd. Bij de Russische troepen in Frankrijk schijnen ernstige onlusten te hebben plaats gehad.

Ook op oorlogsgebied ging het Rusland niet voorspoedig. Door eene grootsch opgezette landingsexpeditie hebben de Duitschers in de golf van Riga, de eilanden Oesel, Dagö en Moon veroverd. Hoewel de daarop verwachte landing in Esthland uitbleef, hebben de Russen Reval ontruimd en schijnt de ontruiming van Petersburg voorbereid te worden.

Het centraal comité der Russische Sovjets heeft zijne vredesvoorwaarden bekend gemaakt, die in de Deutsche pers gepubliceerd zijn. Deze sluiten zich vrijwel aan bij de door het Hollandsch-Scandinavische comité van Stockholm voorgestelde vredesgrondslagen. Het centraal comité wenscht, dat de Elzas-Lotharingsche kwestie door eene volkstemming wordt opgelost. De conservatieve Engelsche pers is over deze publicatie verbolgen, de Deutsche pers is er meer mee ingenomen.

De Russische vertegenwoordigers op de a. s. conferentie der geallieerden zullen deze voorwaarden als oorlogsdoeleinden der Entente verdedigen.

De *Isvestia*, het orgaan van den Petersburgschen Raad van Arbeiders meldt, dat de raden in de provincie langzamerhand verdwijnen. De boeren schijnen er nooit deel aan genomen te hebben.

De autonome Oekraïnsche Regeering heeft eene proclamatie uitgevaardigd, waarin gezegd wordt, dat zij hare inwendige organisatie heeft voltooid en thans de regeering van het land aanvangt.

De Lithausche landdag is te Wilna bijeengekomen en heeft met algemeene stemmen eene motie aangenomen, dat Lithauen als een afzonderlijke staat wordt grondvest.

De uitslag van de verkiezingen voor den Finschen landdag is, dat gekozen zijn 92 socialisten, 61 leden van het burgerlijk blok, 25 agrariërs en 21 van de Zweedsche volkspartij. In een wetsvoorstel wordt

de Finsche Republiek uitgeroepen, met eigen leger. De Republiek zal met Rusland verbonden blijven, maar heeft eene eigen grondwet, eigen regeering en onafhankelijke wetgevende en uitvoerende macht. De nieuwe Russische gouverneur-generaal *N e k r a s s o f* heeft niet kunnen beletten, dat in het landdaggebouw, na verbreking der zegels, 80 socialistische Landdagleden eene zitting gehouden en wetten aangenomen hebben. De mededeeling hiervan op de democratische conferentie werd door de *B o l s j e w i k i* met gejuich begroet.

ZWITSERLAND. Het internationaal congres der vakvereeningen, deze maand te Bern gehouden werd eene mislukking door het wegblijven van de vertegenwoordigers der Entente. Eenige Franschen en Italianen, die de conferentie hadden willen bijwonen, kregen van hunne regeering geen passen.

Om dezelfde reden mislukte een internationaal congres voor de organisatie van een duurzamen vrede, dat den 15^{den} te Bern zou gehouden worden en waarvan de kosten betaald zouden worden door de Ford-expeditie. Men wil nu trachten de conferentie in November te doen plaats hebben.

De kolennood heeft den Bondsraad tot zeer ingrijpende maatregelen genoopt.

Men overweegt de heffing van eene tweede en derde oorlogsbelasting, hoewel de eerste geheven werd onder de officieele verzekering, dat het bij deze zou blijven.

Het blijkt, dat de nieuwe Zwitsersch-Fransche overeenkomst voor drie maanden getroffen is. Zwitsersche banken geven aan Frankrijk een crediet van 12¹/₂ millioen francs in de maand.

Volgens de „Bund” zal de korenvoorraad van Zwitserland amper tot April toereikend zijn. Het blad wil burgerlijken dienstplicht invoeren om meer bouwland in gebruik te kunnen nemen, en dezen plicht ook uitstrekken over de 10 à 12 duizend vreemde deserteurs, die in Zwitserland gastvrijheid genieten.

DENEMARKEN. Volgens berichten uit Londen nemen de handelsbetrekkingen van Denemarken met de Centralen in den laatsten tijd sterk af.

NOORWEGEN. Er is een rijksmonopolie ingevoerd voor koren, grutten, boonen en erwten. Ook zijn er broodkaarten ingevoerd; het rantsoen bedraagt voorloopig 2 Kg. per man en per week.

De spoorwegtarieven zijn aanzienlijk verhoogd, voor reizigers 60 tot 80 0/0, voor vrachtgoed behalve levensmiddelen zelfs 100 0/0.

ZWEDEN. Tengevolge van den uitslag der verkiezingen is het ministerie *Schwarz* afgetreden. Nadat de vorming van een coalitie-ministerie mislukt was, is Professor *E d e n* in de vorming van een

kabinet geslaagd, waarin 6 liberalen en 4 socialisten zitting hebben, benevens de partijlooze Hellner als Minister van Buitenlandsche Zaken. Branting kreeg de portefeuille van Financiën, Palmstierna, ook socialist, die van Marine. In zijn programma heeft Minister Eden zijn wil te kennen gegeven, eene onpartijdige neutraliteitspolitiek te voeren.

Volgens geruchten van Duitsche zijde, zou Engeland aan Zweden medegedeeld hebben, dat zij het kustscheepvaartverdrag tusschen Canada en Zweden buiten werking zou stellen en Zweden het verkeer in Canadeesche havens zou verbieden. De Zweedsche regeering zou hierop met een dergelijk verbod voor Canadeesche schepen geantwoord hebben.

Het Hollandsch-Scandinavisch comité te Stockholm heeft een vredesvoorstel gericht tot alle bij de Internationale aangesloten partijen. De vrede moet een verzoeningsvrede zijn en de oplossing der nationale quaesties mag den vrede niet vertragen.

De Belgische socialistten in Frankrijk besloten thans deel te nemen aan de conferentie te Stockholm.

SPANJE. De rust scheen in Spanje terug te keeren, althans de ministerraad had reeds besloten den staat van beleg op te heffen; ook de censuur was ingetrokken. De z.g. verdedigingscomité's bleven echter nog altijd bestaan. Onverwacht komt nu aan het eind dezer maand het bericht, dat het ministerie Dato is afgetreden. De binnenlandsche toestand schijnt weer verscherpt te zijn door het optreden van de officieren te Barcelona.

Generaal Marina is tot Minister van Oorlog benoemd in plaats van Rivera.

Volgens de „Birmingham Post" zijn er onderhandelingen gaande over eene nauwere aansluiting tusschen Spanje en Italië door middel van een nieuw handelstractaat.

Men is in Spanje en in de Entente-landen zeer verbolgen over het ontsnappen van de in Cadix geïnterneerde U 293, waarin waarschijnlijk Spaansche autoriteiten de hand hebben gehad. De regeering heeft alle Spaansche hoofdofficieren van leger en vloot die voor de bewaking aansprakelijk waren, geschorst.

PORTUGAL. De „Morning Post" ziet in de voortdurende onrust in het land meer nawerking van de revolutie van 1910, dan gevolg van de oorlogs-omstandigheden. Het zou voornamelijk veroorzaakt worden door de oligarchie van de parlementaire meerderheid.

SERVIË De Servische Skoepstjina is tegen 1 November te Saloniki bijeengeroepen.

BULGARIJE. Na de algemeene afkeuring, die het manifest der Nederlandsch-Scandinavisch socialistische commissie over de oplossing van

het Balkanvraagstuk in Bulgarije had verwekt, heeft de verklaring van keizer Wilhelm, tijdens zijn bezoek aan Sofia, over de Bulgaarsche eenheid groote bevrediging verwekt.

R a d a s l a w o f heeft nogmaals verklaard, dat door den vrede de vereeniging van alle Bulgaarsche landen moet tot stand komen, waaronder Macedonië, de Moravallei en de Roemeensche Dobroedsja.

Ook Czar Ferdinand sprak in de troonrede, waarmede hij de Sobranje opende, over de vereeniging van het Bulgaarsche ras, verder over de nauwe samenwerking van regeering en volksvertegenwoordiging, over instemming met de vredesvoorstellen van den Paus, oorlogscredieten, oorlogswinstbelasting, verbetering van de positie van ambtenaren, stichting eener medische faculteit, enz.

ROEMENIË. Het Jodensteuncomité te Odessa heeft zich gericht tot de parlementen der geallieerde landen en tot verschillende invloedrijke personen om te wijzen op den onhoudbaren toestand van de Roemeensche joden.

GRIEKENLAND. De Kamer heeft besloten, dat de leden van het kabinet Skoelodis met inbegrip van Goenaris gerechtelijk zullen worden vervolgd.

De aartsbisschop van Athene, Theoclitas, is door de kerkelijke rechtbank veroordeeld tot ontzetting uit zijn ambt en opsluiting voor twee jaar in een klooster wegens zijne ambtelijke medewerking aan de kerkelijke veroordeeling van Venizelos; ook andere prelaten zijn veroordeeld.

400 Hoofd- en sulbalterne officieren, behoorende tot de reactionaire partij, zijn op non-activiteit gesteld.

De Grieksche regeering heeft een mobilisatie-besluit afgekondigd.

TURKIJE. De sultan heeft de pauselijke vredesnota met een eigenhandig schrijven beantwoord, waarin hij zijne sympathie met de plannen van den paus uitdrukt.

De Engelschen hebben in Mesopotamie, bij Ramadie, een nieuw succes behaald.

De Duitsche keizer heeft een bezoek gebracht aan Constantinopel.

VEREENIGDE STATEN VAN NOORD AMERIKA. De Vereenigde Staten trachten nog steeds de wereld wijs te maken, dat de uitvoer van Nederland naar Duitschland, die voor ons volksbestaan noodzakelijk is wegens de daardoor ontvangen tegenpraestaties, Duitschland in staat stelt, den oorlog langer voort te zetten.

De Amerikanen herinneren zich blijkbaar niet, dat zij nog kort geleden als neutralen, de grootste leveranciers van oorlogsmaterieel waren.

Het wordt hoe langer hoe duidelijker, dat de belangen en rechten

der kleine neutrale staten factoren zijn, die voor de Amerikaansche Regeering niet meetellen.

De Amerikaansche Regeering overweegt het opzeggen van alle handelstractaten met onzijdigen en het in beslag nemen van alle voorraden, die door agenten of voor rekening van neutrale firma's in Amerika zijn opgeslagen.

President Wilson heeft ingevolge zijne dictatoriale macht het in beslag nemen gelast van alle vijandelijk eigendom en het overnemen door den staat van alle patenten, die aan vijandelijke staatsburgers behooren. In dezelfde proclamatie werd de censuur atgekondigd voor gewone en draadlooze telegrammen en voor brieven. 24 October werd ingevolge eene proclamatie van Wilson beschouwd als vrijheidsdag en was gewijd aan de reclame voor de tweede vrijheidsleening.

Einde September bedroeg het totaal der voorschotten aan de geallieerden reeds 2.468 millioen dollars.

De President heeft de wet op de oorlogsbelasting goedgekeurd. Door de toenemende behoefte aan scheepsruimte voor de Trans-Atlantische vaart heeft de „Shipping Board” vanaf 15 October alle Amerikaansche schepen boven 1500 ton gerequireerd. Ook schepen, die in de Vereenigde Staten o. a. voor Britsche maatschappijen worden gebouwd, zullen worden opgevorderd. Volgens een bericht van de „Shipping Board” zou vóór 1918 een millioen ton scheepsruimte ter beschikking van de geallieerden kunnen worden gesteld. De Minister van Marine Daniels heeft medegedeeld, dat het vlootprogramma 787 schepen van superdreadnoughts tot torpedobestrijders zal omvatten, waarvan de kosten tot op ruim 115 millioen dollars worden begroot.

De Minister van Oorlog heeft bekend gemaakt, dat er 20.000 vliegtuigen in aanbouw zijn en dat het aantal manschappen van het nieuwe nationale leger, thans in oefening of gedetacheerd in de 16 kampen 431.180 man bedraagt. Volgens Havas zou de vrijwillige dienstneming sedert de oorlogsverklaring voor het landleger 333.000 man en voor de marine 121.000 man bedragen.

1 November treden de maatregelen tegen de prijsopdrijving van verschillende levensmiddelen in werking.

De uitvoerende raad van de Amerikaansche Federatie van den Arbeid heeft geweigerd, deel te nemen aan de internationale conferentie van arbeiders en soldaten, die door de Russen was voorgesteld.

MEXICO Ook in Mexico werken anti-Duitsche stroomingen. Palavicini, voormalig minister van onderwijs, die wordt genoemd als minister van buitenlandsche zaken, verklaarde zich o. a. voor afbreking der betrekkingen met Duitschland.

ZUID AMERIKAANSCH E STATEN. Costa-Rica heeft de betrekkingen met Duitschland verbroken. Ook Peru heeft dit gedaan, waarschijnlijk in verband met het in beslag nemen van het zeilschip „Lorton”.

In Chili is een nieuw ministerie uit alle partijen gevormd, dat de strikte neutraliteitspolitiek van Chili zal handhaven.

Brazilië heeft den oorlog aan Duitschland verklaard, naar aanleiding van het torpedeeren van de „Macao” aan de Spaansche kust.

CHINA. Noord-China is door eene groote overstroming geteisterd, eene streek van 20.000 vierkante mijlen in Tiëntsin staat onder water.

De regeering heeft een bevel tot in hechtenisneming uitgevaardigd tegen Soenyatsen.

JAPAN. Volgens Reuter heeft Japan 1,9 millioen yen ter beschikking voor zieken en gewonden van de geallieerden gesteld.

Burggraaf Isjje, hoofd van de Japansche missie in Amerika, verklaarde o. a. de Monroeleer ook op het verre Oosten toepasselijk; Japan zou de Chineesche onafhankelijkheid tegen elken aanvaller verdedigen, terwijl de politiek der gesloten deur in China nooit de politiek der Japansche regeering zou zijn.

Er zou eene overeenkomst gesloten zijn, volgens welke Japan in ruil voor den uitvoer van staal uit de Vereenigde Staten een gedeelte zijner schepen voor het Atlantisch verkeer beschikbaar zou stellen.

Tokio heeft door een zwaren wervelstorm geleden.

Generaal Takaja, hoofd der Japansche missie in Rusland heeft uitdrukkelijk ontkend, dat Japansche troepen aan den Europeeschen oorlog zullen deelnemen.